

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Andra Kammaren. N:o 39.

Onsdagen den 14 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Herr vice Talmannen, som under detta sammanträde ledde Kam-
marens förhandlingar, anmälde till fortsatt föredragning Bevillnings-
Utskottets Betänkande N:o 11, angående ännu oafgjorda delar af tull-
bevillningen.

Punkterna 42—61.

Biföllos.

I *punkten 62* hemställde Utskottet, att en af Herr *W. Gibson* *Om afskaf-*
inom Andra Kammaren väckt motion om lastpenningarnes afskaffande *fande af last-*
mätte af Riksdagen lemnas utan afseende. *penningarne.*

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Gibson: Vid denna punkt af Utskottets förevarande ut-
låtande, hvilken blifvit föranledd af min motion, och som Utskottet
hugnat med, om än icke det sextioandra, så likvisst det sista nej-svaret
i detta märkliga utlåtande, ber jag få yttra några ord.

Utskottet säger att de förutsättningar, från hvilka jag utgått, nu
mera icke finnas till; men Utskottet förbiser på samma gång att det
äfvén finnes andra förutsättningar, från hvilka jag utgått, och dessa
har Utskottet lemnat helt och hållet obesvarade. Jag anhåller därför
att Kammaren ville taga närmare kännedom om de skäl, som jag
anfört för lastpenningarnas afskaffande, och jemföra dessa skäl med
dem, som Utskottet anfört för afgiftens bibehållande; och i sådant fall
skall för visso det slutliga omdöme, som Kammaren fäller, komma att
utfalla till förmån för min motion.

Jag vill lemna en liten resumé öfver frågans behandling vid före-
gående riksdagar. Vid 1840 års riksdag reserverade sig en ledamot

Om afskaffande af lastpenningarne.
(Forts.)

af Bevillnings-Utskottet mot lastpenningarnas bibehållande, under anförande att dessa lastpenningar drabbade sjöfartsnäringen synnerligen ojemnt, i det de utgingo med alldeles samma belopp, vare sig fartygen gjorde längre eller kortare resor.

1863 års tullkomité fäste likaledes uppmärksamheten på önskvärdheten af lastpenningarnas upphörande. Vid 1865—1866 års riksdag väcktes hos ridderskapet och adeln förslag om borttagandet af lastpenningarna, men detta förslag föll hufvudsakligen af den anledning, att man befarade att den franska handelstraktaten skulle medföra förminskning i tullinkomsterna.

Vid 1872 års riksdag afgafs en Kongl. proposition i ämnet och vid 1876 års riksdag väcktes i Första Kammaren motion om lastpenningarnas afskaffande. Vid 1877 års riksdag skedde en afjemning i syfte att afgiften skulle utgå till lika belopp för så väl ångare som segelfartyg. Vid 1883 års riksdag aflemnades en Kongl. proposition i ämnet, men densamma afslogs på grund deraf att den då ifrågasatta genomgripande reformen i vårt skatteväsende icke kom till verkställighet.

Som herrarne minnas, förelåg sistlidna år ett förslag af Kongl. Maj:t om lastpenningarnas nedsättning från 14 till 10 öre, hvilket förslag af Riksdagen antogs.

Vid genomläsandet af de utlåtanden, som vid samtliga dessa riksdagar afgifvits i fråga om lastpenningarna, vare sig att man dervid åsyftat deras nedsättande eller fullständiga borttagande, framgick alldeles otvetydigt, att man icke vid något tillfälle kunnat ur rättvisans synpunkt försvara befogenheten af denna pålaga. Lastpenningarnas tillkomst var utan tvifvel ett våld mot näringen, lika stort som deras bibehållande nu är. Man har i stället vid dessa riksdagar framhållit, att lastpenningarna vore både orättvisa och olämpliga såsom skatteformer, och man har icke blifvit motsagd deri. Riksdagen har därför, anser jag, skänkt sitt tysta samtycke till en sådan åsigt. För så vidt staten skall utgöra begreppet för den högsta rättvisan, måste staten ej hindras att skipa densamma, och bör Kammaren icke tillstämja, att begäret efter statsinkomster öfverväldigar rättsprincipens bestånd.

Hittills har dock sådant skett beträffande lastpenningarna, och det vore därför på tiden att en annan uppfattning häraf kom till heders.

Man har framdragit de mest brokiga skäl för att undandraga sig lastpenningarnas afskaffande. Än var det statsverkets ekonomi, som fick tjena till motiv för deras bibehållande; än har det hetat, att afgiften vore så ringa, att den i sjelfva verket kunde anses vara betydelselös för sjöfartens idkare; än var det den utländska flaggan, som i hufvudsaklig mån bidrog till dessa lastpenningars utgörande, och slutligen framdrog man såsom skäl för att icke lastpenningarna skulle borttagas, att detta icke borde ske på grund af enskild motionärs yrkande. Dessa äro hufvudsakligast de skäl, som fått tjena såsom svar på frågan: "kunna lastpenningarna försvaras ur rättsprincipiel synpunkt?"

Man har, om jag så får säga, krumbugtadt rundt omkring frågan

utan att någonsin kunna lemna något annat svar, än ett erkännande att afgiften varit orättvis. Slutsatsen har dock alltid stått i uppenbar strid mot sjelfva motiveringen, och under sådana förhållanden skall man kunna försvara hvilken skatt som helst; den vore lika berättigad, byggd på den rullande jernvägsmaterielen, på hvarje kärra som användes i landtbrukets tjenst, ja, till och med på sjelfva dragdjuren.

Om än sjöfartens idkare tålmodigt tillbakahållit sin klagan öfver denna ifrågavarande pålaga, kan detta förklaras derigenom att under en tid, då sjöfarten florerade, kändes trycket af denna afgift mindre än nu, då sjöfartsnäringen nästan går sin undergång till mötes. Under sämre och mera tryckande förhållanden med hänsyn till kostnader och afgifter arbetar ingen näring för närvarande. Fraktinkomsterna förslå icke ens till att betäcka de löpande omkostnaderna; våra vackra fartyg, hvilka förr utgjorde en stolthet för vår nation, ligga nu i hamnarne och ruttna bort i brist på drägliga frakter, och våra varf stå tomma. Den del af vår sjöfartsnäring, som sysselsattes med den utländska sjöfarten, uppgick år 1880 till 149,331 tons, år 1881 till 144,935 tons, år 1882 till 140,611 tons, år 1883 till 139,287 tons samt år 1884 till 135,746 tons. Detta stadiga sjunkande visar allt för tydligt, att den utländska sjöfarten så småningom försvinner, och detta är ju ganska förklarligt; ty, utom de afgifter, som denna näring gemensamt med andra näringar får betala till staten, har den dessutom att bära en mängd andra sådana, såsom t. ex. stämpelavgifter, fyr- och båkavgifter, konsulsavgifter, hamn- och kajavgifter samt dessa lastpenningar. Under sådana förhållanden må väl ingen undra öfver att man före-draget att lägga upp sina fartyg, framför att använda dem för segling. Kan hända stå vi snart framför samma fall i afseende på jordbruket kanske kommer mycken jord att läggas ner. Utgången af denna fråga torde blifva en ledning, huru vida majoriteten i denna Kammare önskar bidra till skattelindringar i ett eller annat afseende. Kan hända statsverket inom några år skall behöfva nya skatter. Om denna fråga faller, så har Kammaren på nytt fastslagit principen att transportredskap skall beskattas. Men hvarför icke då äfven beskatta landtbrukets transportredskap, när sjöfartens beskattas? Förmodligen kommer då denna nya beskattning att läggas på hjulaxelu, att utgå för hvarje lass hö eller säd, som införes i ladorna, o. s. v.

Ännu mera orättvis ter sig saken, när man närmare efterforskar huru ifrågavarande lastpenningar användas. Man skulle kunna tycka, att dessa afgifter borde afsättas eller användas uteslutande för sjöfartsnäringens behof, men detta är ingalunda förhållandet. Sjöfartsnäringen är skattskyldig till landtbruket; den skall bidra till att täcka kostnaderna för skogsvården, till upprätthållande af undervisningsanstalter för jordbruket, till hästafvelns befrämjande m. m., ja, med ett ord, till allt annat utom sjöfarten, hvilken näring blott får betala till statsverket, icke åtnjuta något understöd derifrån, om jag undantager det lilla anslag under sjetta hufvudtiteln, som sjöfartsnäringen likväl icke får åtnjuta odeladt, och hvilket anslag Andra Kammaren vid behandlingen af nämnda hufvudtitel ville nedsätta, ehuru frågan erhöi en annan utgång vid den gemensamma omröstningen.

Om afskaffande af lastpenningarne.
(Forts.)

Om afskaf-
fande af last-
penningarne.
(Forts.)

Det vore mycket mera att säga i denna sak; men jag har endast velat beröra frågan ur principiell synpunkt. Jag anser denna likväl vara så solklar och öfverbevisande, att jag ej kan underlåta att yrka bifall till motionen samt afslag å Utskottets hemställan, ehuru jag vet att detta icke tjenar till något annat än en opinionsyttring, enär Första Kammaren redan fattat sitt beslut i saken.

Herr Lönegren: Motionären har såsom hufvudskäl för sitt yrkande framhållit den sträfvan, som på sista tiden visat sig att åvägbringa dels nya och dels förhöjda tullar på landets importartiklar, och att den genom dylika åtgärder minskade in- och utførseln måste ytterligare försvåra konjunkturerna för rederirörelsen, hvilken befunne sig i en mera betryckt ställning än någon annan af landets näringar. Då, såsom vi alla veta, de föreslagna tullsatserna å spanmål och andra jordbruksprodukter fallit, samt sålunda den förutsättning, hvarifrån motionären utgått, upphört att finnas, hade jag verkligen icke trott att motionären skulle vidhålla detta sitt yrkande, så mycket mindre som den nedsättning i lastpenningarna, som förliden riksdag på Kongl. Maj:ts förslag beslöts, knappast ännu kommit i tillämpning, och det skäl, som då mest bidrog till utgången, nemligen motsvarande afskrifning å grundskatter och rustnings- och roteringsbördor, nu ej förefinnes. Motionären har äfven framhållit statsverkets blomstrande tillstånd, som enligt hans förmenande lätt medgäfve undvarandet af denna inkomst. Det ständigt återkommande talet om öfverskottet i statskassan synes mig vara ett fåfängt tal, enär i stället för det öfverskott, som nu finnes, ett annat år brist lätteligen kan af en eller annan anledning uppstå, och det dessutom här ej är fråga om en uppoffring för en gång, i hvilket fall detta skäl ju kunde ega befohgenhet, utan om efterskänkande för all framtid af en statsinkomst till belopp af 500,000 kronor årligen; och har man en gång borttagit en skatt, så är det ej lätt att å nyo pålägga densamma. Dessa 500,000 kronor skulle emellertid, om motionen bifalles, ej komma den svenska sjöfarten till godo, ty, såsom jag förliden riksdag hade äran påvisa, skulle af dessa medel endast omkring 180,000 kronor komma den svenska sjöfarten till del, men deremot de öfriga 320,000 kronor såsom ren present tillfalla utländerne, utan det ringaste gagn för vår handel och sjöfart.

På dessa nu anförda skäl ber jag att få yrka afslag å motionen och bifall till Utskottets betänkande.

Herr *Granlund* instämde med Herr Lönegren.

Herr O. Melin: Motionären har så fullständigt yttrat sig i frågan, att jag icke behöfver länge upptaga Kammarens tid med hvad jag har att tillägga.

Så väl motionären sjelf som den siste talaren hafva framhållit, att ett af de skäl, som anförts till stöd för motionen, har förfallit med den utgång, som tullfrågan fått vid denna riksdag, men motionären har derjente angifvit en mängd andra skäl för sin motion, som ännu

qvarstå och som jag anser vara de egentliga hufvudskälen och inga biskäl. Jag håller mig dervid i första rummet till det kända förhållandet, att lastpenningarna äro en både oegentlig och orättvis pålaga på sjöfartsnäringen, som tynger icke blott denna näring, utan äfven, ehuru indirekt, landets andra näringar, i den mån de äro beroende af import och export. Billigare kostnader på sjöfarten komma nemligen dem delvis till godo uti billigare frakter. Det synes mig därför vara en billig fordran, att sjöfartsnäringens idkare blifva befriade från denna förhatliga afgift. Den är, såsom motionären visat, en afgift på redskapen, och dessutom har denna näring att vidkännas tillräckligt många andra afgifter, såsom bevilling i likhet med andra näringar, fyr-, båk- och lotsafgifter, stämpelafgifter, konsulatafgifter m. fl. Hvarför det oaktadt bibehålla denna afgift? Jag vet nog att man anser det förefinnas ett visst sammanhang mellan grundskatterna och lastpenningarna, men för min del kan jag icke finna att en sådan åsigt är berättigad.

Om afskaffande af lastpenningarne.
(Forts.)

Den siste talaren anförde såsom sitt förnämsta skäl för lastpenningarnas bibehållande, att deras borttagande skulle hufvudsakligen komma utländingen till godo. I detta fall äro han och jag, likasom föregående år, då denna fråga var före, fortfarande af olika mening. Af Kommerskollegii berättelser kan man ej få någon fullständig upplysning härom, men jag anser det vara klart, att sedan de svenska rederierna hufvudsakligen beherska de reguliera linierna på utlandet och kraftigt söka utvidga detta område, samt lastpenningar betalas för hvarje resa med införd last, så blir den procent af lastpenningarna som belöper sig på svenska fartyg, ej obetydligt större än Herr Lönegren beräknat. Jag tror därför att det vore skäl att, då det låter sig göra på detta naturliga sätt, uppmuntra sjöfartsnäringen, så att de svenska rederierna må kunna ännu mera utvidga sin verksamhet. Frukta för att utlandet skulle få för stor fördel af lastpenningarnas borttagande, anser jag ej vara berättigad. Det måste väl erkännas att den stora trafik, som eger rum mellan vårt land och utlandet, icke kan drivas uteslutande med svenska fartyg, utan att vi der vid lag äro beroende af utlandets flotta. — Ju större lättnader, som beredas sjöfarten i sin helhet, ju större fördel äfven för vår handel och industri, som förut nämnts.

Jag skall emellertid icke upptaga Kammarens tid längre, utan ber att på de skäl, som af mig nu anförts, få yrka bifall till motionen.

Herr Ol. Jonsson: För min del är jag böjd att erkänna, att dessa lastpenningar, i likhet med en mängd äldre skatter, äro särdeles olämpliga och kanske icke heller i grunden så alldeles rättvisa, men jag delar icke den föregående talarens åsigt om den betydelse, som lastpenningarnas borttagande skulle hafva för sjöfartsnäringens upphjelpande. Om man sade att lastpenningarnas borttagande skulle på det sättet gagna oss, att frakterna blefve billigare och varorna derigenom finges för bättre pris, då skulle jag kunna vara med om saken, men icke tror jag att sjöfarten upphjelpes derigenom att lastpenningarna borttoges. Ty hvad är det väl, som vår sjöfart har mest

Om afskaffande af lastpenningarne.
(Forts.)

att kämpa med? Jo, den starka konkurrensen i fråga om att få frakter. Detta åter beror derpå, att världens handelsflotta har ökat i större grad, än som är behöfligt för samfärdseln länderna emellan. Om därför lastpenningarna borttoges, så skulle i alla fall utlandets flotta komma att besöka våra hamnar, och konkurrensen blefve lika stor som förut. Jag kan således icke finna, att ur denna synpunkt lastpenningarnas borttagande har skäl för sig.

Vill man åter utgå från den principen, att dessa lastpenningar äro olämpliga såsom skatteform och icke rättvisa till sin grund, och vill man därför låta dem göra sällskap med åtskilliga andra skatter, som af enahanda skäl böra borttagas, så skall jag vara den förste att samtycka dertill. Men derom är nu icke fråga, så att ej heller ur denna synpunkt förefinnes för närvarande skäl att borttaga dem. Om motionären ändå hade föreslagit något annat sätt för sjöfartens upphjelpande, såsom t. ex. lastpenningarnas användande för sjöfartens behof eller något dylikt, så hade det åtminstone varit någon sak att tänka på, men såsom frågan nu föreligger och då jag, som sagdt, icke kan finna att motionärens förslag är af den betydelse, att sjöfartsnäringen derigenom skulle kunna på något sätt upphjelpas, så får jag förena mig med den talare, som yrkat bifall till Utskottets betänkande.

Häruti förenade sig Herr *Börjesson*.

Herr Gibson yttrade: Jag ber få protestera mot den uppfattning, som framhållits af några talare här i Kammaren, att lastpenningarna skulle vara identiska eller jemförliga med grundskatterna. Lastpenningarna kunna icke i något afseende vara jemförliga med grundskatterna; de hafva icke något annat jemförligt med dessa skatter än åldern. Grundskatterna hvila på jorden, på ett föremål, som har varit och som skall förblifva, men deremot är det väl fullkomligt principvidrigt att lägga grundskatt på redskap, som i morgon icke finnas till eller som icke finnas i dag, men genom mina händers arbete kan anskaffas eller förfärdigas. Denna uppfattning synes mig äfven förr hafva gjort sig gällande här i Kammaren och har vid 1877 års riksdag framhållits af en af dess framstående ledamöter, Herr Nils Larsson i Tullus. Jag skall be att få angifva några rader af hans yttrande i denna fråga. Han säger: "Jag tror också, att det icke är så alldeles rätt att jemföra lastpenningarna med de grundskatter, som hvila på vår jord. Ett fartyg, vare sig segel- eller ångfartyg, är ingen fastighet; och då man vill rätt beskatta en art af lösegendom, måste man taga i betraktande den princip, som gäller för sådan egendom, och icke den som är bestämd för fastigheter. Om jag då ser till, huru beskattningen på lösegendom eller fortskaffningsmedel, som fartyg ju äro, eger rum, så har jag mig icke annat bekant, än att de beskattas på det sätt, att den vinst, som uppkommer af begagnandet, taxeras enligt andra artikeln bevillningsstadgan, och en sådan bevillning får sjöfarten jemväl vidkännas likasom alla andra beskattningsföremål."

En ärad ledamot på norrköpingsbanken har sagt, att jag framhållit statsverkets blomstrande tillstånd såsom ett skäl för lastpenning-

garnas borttagande. Jag kan dock icke erinra mig, att jag yttrat något sådant, men äfven detta är ett nytt, godt skäl, för hvilket jag är honom tacksam. Han har jemväl sagt, att borttagandet af lastpenningarna skulle till största delen komma den utländska flaggan till godo, och han har på siffran angifvit det belopp, hvaraf den svenska sjöfarten derigenom skulle komma i åtnjutande. Att han har kunnat detta förvånar mig, ty jag kan icke föreställa mig, att något sådant skall kunna utrönas, med mindre man varit i tillfälle att göra utdrag från hvarje tullstations journal kring hela kusten rörande huru mycket hvarje fartyg, särskildt de inhemska och särskildt de utländska, betala i fraktagifter. Det vore en mycket lätt sak, om man finge lägga till grund det in- och utgående tontalet, men så är icke förhållandet. Om herrarne vilja kasta ett öga på paragrafen, hvad innehåller den? Jo, att hvarje fartyg, inländskt eller utländskt, skall erlägga lastpenningar "med 10 öre för hvarje ton, beräknad efter gällande måtbref, samt betalas hvarje gång både vid inkommande och utgående; dock, om ett fartyg under loppet af ett kalenderår gör flera resor mellan Sverige och utrikes ort, erläggas dessa umgälder för *utgåendet* allenast första resan och vid *förnyadt inkommande* endast när fartyget innehar last samt större eller mindre del deraf lossar." Om vi nu se till huru stort tontal, som inkommer med last, finna vi, att år 1884 inkommo af svenska och utländska fartyg ungefär ett lika stort antal, hvilka hvardera betala samma belopp i lastpenningar, hvaremot, när de barlastade fartygen erlägga lastpenningar blott en gång vid första inkommandet, det temligen antagligt framgår att, enär under 1884 det inkomna tontalet af svenska barlastade fartyg utgjorde 535,000 ton och af utländska sådana 1,736,000, den utländska flaggan varit jemförelsevis mycket mera befriad från lastpenningarnas utgörande än den svenska, hvad beträffar de inkomna fartygen. Hvad åter beträffar utgående så väl svenska som utländska fartyg, erlägga de lastpenningar endast för första resan. Af utgående fartyg med last nämnda år innehöllo de svenska 1,286,000 tons, de utländska deremot 2,030,000 tons. Vi finna äfven här det utländska tontalet öfvervägande, liksom äfven enahanda fördel som förut nämnts; — och det är ju också ganska naturligt, ty vi erinra oss, när det var frågan om att svenska fartyg uteslutande borde begagnas för statens koltransporter till Sverige den upplysning, som lemnades, att de engelske grufegarne sjelfve äro betydliga fartygsredare, som sända sina ångare med kollaster till Sverige och utländska östersjöhamnar, hvarefter dessa ångare destineras till Norrland att intaga trälast. Från dessa sistnämnda hamnar inkomma de till Sverige i barlast, och när dylika resor upprepas 6 till 7 gånger årligen, undgå ångarne att erlägga lastpenningar alla resorna med undantag af den första.

Jag har endast velat nämna detta och vidhåller mitt yrkande.

Herr Lönegren: Min ärade vän på göteborgsbänken, Herr Melin, förklarade nyss, att han icke kunde gå in på den beräkning, jag gjorde angående lastpenningarna. Jag ber då att i hans minne få återkalla de uppgifter, jag rörande denna sak lemnade i fjor och hvilka voro

*Om afskaf-
fande af last-
penningarne.*
(Forts.)

*Om afskaf-
fande af last-
penningarne.*
(Forts.)

hemtade ur Kommerskollegii berättelse angående utrikes handel och sjöfart, tabellerna N:is 37 och 39. Af dessa tabeller framgår, att tontalet af utländska fartyg, som blifvit in- och utklarerade i Sverige under senare åren, med omkring 80 procent öfverskjuter tontalet af under samma tid in- och utklarerade svenska fartyg. Efter dessa uppgifter har jag gjort min beräkning och tror att den skall vara temligen tillförlitlig. Jag medgifver med Herr Gibson, att man icke kan komma till något absolut riktigt resultat på annat sätt än genom att göra utdrag ur alla våra tullstationers journaler, men ett sådant arbete skulle kosta mycket både tid och penningar, och vågar jag påstå, att de uppgifter jag lemnat äro något så när rigtiga.

Herr Gibson nämnde, att det icke finnes något berättigadt samband mellan grundskatterna och lastpenningarna, och derom vill jag verkligen icke disputera med honom, men jag vidhåller hvad jag sade, nemligen att anledningen till att den Kongl. propositionen förlidet år angående nedsättning i lastpenningarna vann framgång inom Riksdagen just var det sammanhang, som uppgjordes mellan grundskatterna och lastpenningarna. Det var detta som afgjorde saken; man ville bereda en lindring för sjöfarten på samma gång som för landtbruket, och säkerligen var denna omständighet den verkliga orsaken till frågans utgång.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr O. Melin: Jag vill endast med anledning af Herr Löne-grens anmärkning mot hvad jag yttrade göra det tillägget, att lastpenningar för år 1844 betaltes till 64 procent af inkommande fartyg, och som Herr Gibson mycket tydligt förut upplyst, betala de stora engelska fartygen, hvilka hufvudsakligen lasta trä i Norrland, lastpenningar endast en gång för in- och en gång för utgående. Då synes det mig vara temligen klart att de svenska fartygen äro de, som mest blifva betungade af lastpenningarna.

Herr Hammarberg: Då denna fråga på det närmaste berör vår sjöfart, som för närvarande är ytterst betungad, så anhåller jag för min del, äfven om förevarande motion för denna gång icke kan leda till någon åtgärd, att till protokollet få antecknad, det jag anser en nedsättning i eller borttagandet af lastpenningarna vara i hög grad befogadt och önskvärdt. Jag vill äfven reservera mig mot den åsigten, att lastpenningarna hafva något gemensamt med grundskatterna. Förslagen om nedsättning i dessa båda skatter hafva samtidigt framkommit, det är sant och kan icke bestridas, men därför är man icke berättigad att påstå, att de äga något samband med hvarandra.

Efter det öfverläggningen härmed förkarats slutad samt Herr vice Talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 63.

Blef jemväl af Kammaren bifallen.

§ 2.

Till behandling företogs vidare Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 13, i anledning af väckt motion om upphäfvande af hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Om upphäfvande af hvitbetssockertillverkningsafgiften.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande af Herrar *Nils Persson* i Vadensjö och *M. Dahn* inom Andra Kammaren väckta motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

I fråga härom yttrade:

Herr Persson i Vadensjö: Det är i allmänhet brukligt, att man hembär sin tacksamhet till det Utskott, som behandlat ens motion, men jag för min del vill lemna detta bruk å sido, på den grund att jag icke ens kunnat instämma i den motivering, som Utskottet begagnat för att, som man säger, döda min motion.

Utskottet börjar med att omnämna, huru som denna beskattning 1869 kom till stånd. Men om man tänker sig aldrig så litet före, så måste man medgifva, att helt andra konjunkturer råda nu än då. Vid den tiden gälde sockret här 45 öre pr skålpund, eller med afdrag af tullen, som då var 12 öre, 33 öre. Nu gäller ett skålpund socker 28 öre vid inköp i parti eller, om man fråndrager tullen, 16 öre. Jag vill då vädja till herrarne samt och synnerligen, om man kan säga att, därför att detta beslut fattades 1869, det fortfarande kan vara skäl att bibehålla denna beskattning. Då man fattade detta beslut, så var det, såsom Utskottet också antyder, för att bereda statsverket en inkomst, men den synes ännu icke efter så många år hafva blifvit så synnerligt stor.

Utskottet har verkligen sökt göra en uträkning för att visa, att staten tvärt om gjort förlust på den affären, att socker odlats inom landet. Denna uträkning kan jag icke acceptera och jag anser den icke vara fullt riktig. Man har gjort beräkning för hvarje år och har såsom ena faktor tagit den skatt, som erlagts för den skånska hvitbetssockertillverkningen, och såsom andra faktor det belopp, som staten skulle haft i tullinkomst, derest detta socker icke tillverkats inom landet; sedan tager man skillnaden mellan dessa belopp och säger, att detta är en bestämd och gifven förlust för statskassan. Men om detta nu vore en gifven siffra, som är så lätt att uträkna, så vill jag fråga, om dessa fabriker äro fria från all annan beskattning? Då är det nog rätt. Men man har icke rätt i dessa uppgifter, då fabrikerne betala skatter till staten, och då alla som der arbeta betala så väl direkta skatter som indirekta för de produkter, de behöfva, men som tagas från utlandet. Derfor trodde jag att förlusten endast utgjordes af förutnämnda summa med afdrag af hvad som på dessa sätt tillfallit statskassan. Sålunda bör man i detta fall icke tala om statskassans förlust, ty statskassan bör naturligtvis icke förlora enligt Utskottets mening ett enda öre, äfven om denna afgift upphäfves.

Om upp-
häfvan-
de af
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

Man har här förut talat om att försöka skaffa arbete åt folket och upphjelpa landtbruket på ett eller annat sätt; men man må genomläsa detta betänkande huru många gånger som helst, så kan man dock icke spåra en rad eller ett ord i sådant afseende, utan i stället har man endast talat om de förluster staten lidit. Men månne man icke inom Bevillnings-Utskottet bort tänka på denna sak äfvensom på de af vår vice Talman många gånger uttalade ord, att om man fortsätter att köpa allt i utlandet, har man att emotse svåra tider, och vår handelsbalans kommer att växa oss öfver hufvudet? Om man ser på tillgängliga tabeller, så finner man, att vi importerat under förra året 17,700,000 kilogram raffineradt och 23,800,000 kilogram oraffineradt rocker, men på utförselsidan finnes ingenting. Detta synes mig vara ett betänkligt förhållande. Men jag vet väl att från Bevillnings-Utskottet har man i detta fall intet understöd att vänta, utan motionen afifvas så fort som möjligt.

Man har sagt, att de, som odla hvitbetor, bo under ett mera gynnsamt klimat än andra. Men tro icke herrarne, att äfven detta tagits i betraktande vid köp eller arrende af egendomarne, och att deras omkostnader stält sig derefter? Jag tror icke, att denna omständighet bör väga något i detta fall. För öfrigt anser jag icke vi kunna räkna oss likställda med andra provinser. I ena provinsen har man skydd för skogshandteringen och i en annan för bergsbruket, men denna industri har intet skydd. Man begär ju endast att få fritt odla de produkter, som våra förfäder odlat före oss, utan intrång från statens sida; men då svarar man, att denna anhållan icke kan föranleda någon åtgärd från Riksdagens sida. Men huru länge skall man fortsätta på detta sätt? Är det så att statskassan saknar tillgångar, beskatta då denna näring, men då det finnes öfverflöd på penningar, tror jag man bör befria dessa, som odla råvaran, från dessa skatter samt låta två gånger två vara fyra.

Jag vill för närvarande icke göra något yrkande, för den händelse min åsigt icke vinner understöd inom Kammaren, ty jag vet väl, att motionen, den må för öfrigt vara hur rättvis som helst, från den synpunkt man nu ser densamma i alla fall måste dö.

Herr Svensson i Lösen: Det förvånar mig att motionärerne icke äro nöjde med det resultat, hvartill Utskottet kommit. Från och med den stund spanmålstullen föll har jag hittills icke hört mer än en motionär uppträda till förmån för sin motion om tullförhöjningar.

Motionärerne hafva emellertid rätt i *det* afseendet, att det svenska arbetet bör skyddas, men man bör dervid icke förfara så ensidigt, att man bereder skydd endast för arbetet på sydspetsen af Skåne och icke äfven i öfriga delar af landet. Jag vill påminna om förloppet af den stora tullfrågan. Före riksdagens öppnande diskuterades såväl man och man emellan som i pressen allmänt frågan om nödvändigheten att bereda skydd för det svenska arbetet. Motioner i denna riktning väcktes i Riksdagen, men då frågan om tull å spanmål förekom till afgörande, föll den efter tre dagars debatt. Motionärerne kunna då icke undra på, att från andra orter, hvilka icke

Om upphäfvande af
hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

tillgodonjuta något skydd, och der betodling ej kan med fördel bedrifvas, man icke är sinnad att bifalla deras förslag. Denna fråga har förut under min riksdagstid två gånger behandlats, och båda gångerna har jag varit med om att bistå denna näring. Vid 1869 års riksdag beslöts att skatten skulle utgå med $\frac{2}{3}$ af tullen och höjas sedermera efter 3 år till $\frac{3}{4}$ och slutligen efter ytterligare 3 år till $\frac{4}{5}$. Men vid 1879 års riksdag inhiberades denna förhöjning och likaså vid 1882 års riksdag. Denna nedsättning skedde icke utan heta strider från frihandlarnes sida. Det hette då: "hvarför skall det öfriga landet skatta till Skåne?" Hvitbetssockernäringen intager sålunda för närvarande en ganska god ställning i förhållande till landtbruket och andra näringar i denna stund. Den ene motionären har visserligen framställt några andra skäl för sitt förslag, men utan synnerlig betydelse. Jag för min del har städse sträfvat för att skydd måtte beredas det svenska arbetet, men skola vi slå in på denna väg, så skola vi ändra *hela* vårt nuvarande system. Det går icke an att den ena gången särskildt gynna Skåne, en annan Norrland och en tredje Bergslagerna o. s. v.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herrar *Pehrsson* i Norrsund och *Pettersson* i Hamra.

Vidare anförde:

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr vice Talman, mine herrar! Då Bevillnings-Utskottet så enhälligt som skett afstyrkt den af Herrar Dahn och Persson väckta motionen angående borttagande af hvitbetsbeskattningen, så lär föga utsigt finnas för att den skall vinna framgång i Kammarerna. Jag tror dock motionen hafva goda skäl för sig, och om man opartiskt betraktar frågan, tror jag man måste erkänna, att denna hvitbetsodling tryckes af en orättmätig beskattning, ty då hvarje jordbrukare måste till staten erlägga bevillning å taxeringsvärdet af sin egendom, så må det med skäl förefalla besynnerligt, att han då icke är berättigad odla hvilka jordbruksalster som helst utan att därför beskattas. Men nu är förhållandet att, om jag vill odla hvitbetor, så är jag underkastad en särskild beskattning eller accis. Hvarför icke så gerna lägga skatt äfven på andra jordbruksalster, till exempel kornet, som föres till bierbryggerierna, eller foderbetan, som föres till koladugården, hvilka äfven ditforslas i syfte att frambringa en förädlad vara, såsom bier och smör. Det ena kan vara lika berättigadt som det andra. Jag för min del anser det vara orättvist allsammans. — Då jag för min del i öfrigt är af alldeles samma åsigt som motionärerna och i allo gillar de af dem för bifall till motionen anförda skäl, skall jag icke upptaga Kammarernas tid med att åter upprepa desamma, utan helt enkelt deri instämma. — Jag skall blott anhålla att i korthet få redogöra för några förhållanden vid en af våra nuvarande fabriker, nemligen vid Lunds sockerfabrik. Den har uppkommit på det sätt, att jordbrukarne i den ort jag tillhör hafva sins emel-

Om upp-
häfvande af
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

lan förbundit sig att odla sockerbetor på ett bestämdt antal tunnland under 10 års tid samt vidare tecknat ett visst antal aktier för hvarje sådant tunnland. — Kostnaden för fabriken anläggning samt maskiner och allt har uppgått till den respektabla summan af öfver 600,000 kronor. Vid fabriken afverkades under dess första kampanj, som slutades den 6 sistlidne Februari, 14 millioner kilogram eller 329,000 centner betor, för hvilka afverkningskatten till staten uppgick till öfver 85,500 kronor. Om man antager, att skörden i medeltal uppgår till 400 centner pr tunnland, så skulle för aflemandet af dessa 14 millioner kilogram betor vid Lunds fabrik jordbrukarne i orten hafva odlat betor på 822 tunnland. Fördelar man nu skattebeloppet 85,500 kronor på dessa tunnland, så visar det sig, att egarne deraf fått till staten erlægga en extra skatt af öfver 104 kronor pr tunnland för rättigheten att odla sockerbetor. Sålunda torde herrarne finna, att för rättigheten att odla dylika betor fordras att till staten erlægga icke blott bevillning å jordens taxeringsvärde i likhet med öfriga jordbrukare, utan äfven förutom fastighetsbevillning för de fabriksbyggnader, som erfordras för varans förädling, en särskild skatt af öfver 100 kronor pr tunnland och slutligen inkomstbevillning för den netto-behållning, som möjligen kan uppstå på förädlingen af den redan förut med 26 öre per centner beskattade råvaran.

Detta är enligt min tanke en dryg beskattning, vare sig den gäller Skåne eller någon annan provins.

Här har blifvit sagdt, att man bör kunna fordra, det den ena provinsen icke må skyddas mer än den andra. Men jag vill dock fråga, huru det skulle gå, om det, såsom här blifvit under innevarande riksdag föreslaget, man skulle lägga tull på spanmål, råg och korn. Måne icke då äfven denna näring blefve skyddad på samma sätt? Men som jag icke kan finna annat än att alla jordbruksnäringar böra vara likställda med afseende å beskattningen, så skulle man sålunda med samma fog, som i fråga om vitbetor, kunna säga, att jordbrukaren skulle erlægga en accis äfven på det sådesslag, som han odlar. En föregående talare har sagt, att, om en näring är skyddad af staten, så skall man betala till staten, därför att man har detta skydd. Jag tror dock, att om man på allvar vill hjälpa jordbrukaren och göra något för honom, så bör man börja dermed på det sättet, att man låter honom fritt odla hvad jordbruksalster han kan finna bäst och förmånligast för sig, det må vara sockerbetor eller spanmål, ty enligt min tanke är det icke rätta sättet att gynna jordbrukaren att pålägga en särskild skatt, om han vill odla produkter, som anses vara mera lönande än andra.

Jag skall icke gå så långt, som motionären gjort i sitt yrkande, men jag vill dock, Herr Talman, hemställa till Kammaren, huru vida den icke skulle vilja nedsätta den nuvarande afgiften från $\frac{2}{3}$ till $\frac{1}{3}$. Herrarne torde nemligen böra ihågkomma, att det var helt andra tider, då sockerfabrikerna började och denna beskattningsfråga först kom på tal, ty då voro konjunkturerna sådana, att medelpriset å socker stod till omkring 35 kronor pr centner, då det deremot i år icke varit öfver 21 kronor. Nu säger man, att sockerindustrien är tillräckligt

skyddad oaktadt denna afgift af $\frac{2}{3}$ af tullsatsen, men då priset på socker gått ned så långt, så kan man lätt tänka sig att sockerindustrien kämpar under betydligt svårare förhållanden nu, än då denna beskattning af Riksdagen bestämdes. Jag anhåller därför, Herr Talman, att proposition må framställas om nedsättande af nuvarande skatt från $\frac{2}{3}$ till $\frac{1}{5}$. Jag yrkar således afslag å Utskottets betänkande och bifall till detta mitt förslag.

Om upphäfvande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften.
(Forts.)

Herr Ol. Jonsson: Om det verkligen vore så, som den föregående talaren sagt, eller att jordbrukaren icke hade frihet att odla hvad han behagade utan att erlägga en särskild skatt till staten, så skulle skälen för motionärernes förslag vara mycket starkare, än de nu i sjelfva verket äro. Men förhållandet är icke sådant. Man får nemligen odla hvitbetor huru mycket som helst utan att därför betala någon särskild skatt, *förr än de levereras till sockerfabrikerna.* Då först inträder beskattningen. Sammalunda är ju också förhållandet, såsom en hvar vet, då man odlar potatis eller säd och säljer till brännerierna, ehuru denna beskattning är indirekt på så sätt, att jag får så mycket mindre för min vara, därför att bränneriet är belagd med tillverknings-skatt.

Den förste talaren invände mot Utskottets förslag, att förhållandena nu icke voro desamma som år 1869, då denna skatt först bestämdes. Jag kan väl gifva honom rätt deri, att priset på socker är lägre nu än då, men i stället för att detta skulle utgöra ett stöd för honom, så synes det mig vara ett stöd för Utskottets afstyrkande hemställan, ty oaktadt varan nu är billigare i pris, så är *tullen* högre, och därför måste det skydd, som komme att uppstå genom en lägre accis, blifva större, och påståendet således icke vara berättigadt. Detta är ett skäl, som Utskottet icke ansett sig behöfva begagna, emedan det ansåg sig hafva anfört tillräckliga skäl ändå.

Som jag tror, att temligen många af Kammarens ledamöter icke hafva fullt klart för sig, huru denna fråga egentligen hänger i hop, så vill jag försöka utreda densamma. Man utgår från den synpunkten att, då jordbrukaren erlägger skatt för sina fastigheter, det är obilligt att här det exceptionella förhållandet skall ifrågakomma, att man ytterligare skall beskatta sjelfva betorna. Om man emellertid går tillbaka till den lagstiftning, som egt rum i andra länder i samma syfte, finner man att, när Frankrike först införde en liknande accis. år 1838, satte man der icke skatten högre än 10 francs per 100 kilogram, men redan året derpå höjdes den till 50 francs för att 1843 göras alldeles lika hög som tullen på socker. Tyskland har gått till väga på samma sätt, men dock gifvit hvitbetsodlingen ett visst skydd, som kvarstår ännu i dag. Detta skydd är likväl icke mer än knappt 25 procent af sockerskatten. Denna beskattning har uppdrifvit hvitbetsodlingen i Tyskland till en ofantlig höjd, så att Tyskland redan år 1866 producerade så mycket hvitbetssocker, att endast 4 procent rörsocker infördes, och denna produktion har sedan dess ytterligare utvecklats samt slutligen stannat vid den välbekanta krisen i sockerfabrikationen, som för några år sedan egde rum och som jag tror

Om upp-
häfvande af
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

ännu icke gått öfver. Detta visar, att när man här i landet gaf sig in på denna sak, var det icke utan historiskt berättigande vid jemförelse med stater, som kunna vara någorlunda likställda med oss. Sjelfva sakens natur säger också, att, om staten, då man har en betydligt hög tull på socker, icke skulle taga någon del motsvarande skatt på den inhemska tillverkningen, en sådan åtgärd skulle leda derhän, att sockerfabrikationen växte år efter år och slutligen blefve så stor, att statsmakterna skulle nödgas att med eller mot sin vilja lägga skatt på denna fabrikation. Än mera. Om vi hafva en hög tull på socker, och blott en ringa del af denna tull komme statsverket till godo, skulle detta blifva så olidligt för konsumenterna, att man ovilkorligen måste gifva sig in på beskattningens väg. Har då denna industri uppväxt utan att ega stöd i sunda förhållanden, hvad skulle följderna då blifva, om icke den, att den ena fabriken ramlade efter den andra, och då hade man tacken för att man af månhet för en näring gått för långt i skydd.

En talare nämnde nyss, att man fick betala en skatt af 100 kronor per tunnland, när betorna levererades till fabriken. Jag tror att förhållandet är så. Men när man på samma gång förklarar, att denna skatt är för hög och olämplig, då tror jag det icke vara rätt. Ty låtom oss vända om förhållandet. Om man erlägger två femtedelar af tullen på råsocker i skatt för betodlingen, hvad är det då man har i skydd per tunnland för odlingen? Det blir naturligtvis 150 kronor, när skatten är 100 kronor. Det är således icke något skäl att klaga öfver att hvitbetsodlingen är stäld i ogynnsamt läge, utan den befinner sig tvärt om i gynsammare läge än någon annan odling i Sverige. Motionärerna hafva icke heller, så vida jag hört rätt, stor förhoppning att vinna bifall till sitt förslag, och den ene har icke ens gjort något yrkande. Det kan under sådana förhållanden icke vara skäl att längre upptaga tiden med denna fråga, och jag slutar därför med yrkande af bifall till Utskottets hemställan, under förhoppning att hvitbetsodlingen derigenom icke blifver tillbakasatt, utan tvärt om mycket gynnad.

Herr Lyttkens: Jag begärde ordet, då en talare på blekingebänken ville göra denna sak till en provinsiel fråga och sade att bifall till motionärernes framställning skulle vara att göra Norrland skattskyldigt under Skåne. Jag vill med anledning deraf blott säga, låtom oss se saken ur en större synpunkt än ur synpunkten af provinsintressen och provinsförhållanden, och må vi tänka oss hvad vi göra, då vi lägga skatt på hvitbetssockertillverkningen. Vi hindra derigenom till en stor del att sådan tillverkning kan ega rum och uppblomstra i Sverige. Vi införskrifva deremot årligen en stor mängd socker. Detta kostar ungefär 4 kronor lispundet. Men vi sälja hafre till utlandet för 80 å 85 öre lispundet. Ett pund hafre innehåller vida mera näring än ett pund socker, som uteslutande består af syre, kol och väte, och dessa äro ämnen, som icke tagas ur jorden. Hafren tager deremot sin näring ur jorden och utsuger den på dess bästa och dyrbaraste beståndsdelar. Nu göra vi således så, att vi skicka ut en

dyrbar vara mot lågt pris och taga in mot högt pris en vara, som visserligen för smaken har sitt värde, men eljest icke som näringsämne har någon egentlig betydelse. Genom att lägga denna accis på hvitbetsodlingen hafva vi dödat de 2 à 3 fabriker, som kommo i gång, innan skatten pålades och innan man riktigt lärt sig hvitbetsodlingen, och de få fabriker vi hafva kvar hafva en tillverkning, som i förhållande till den stora sockerimporten är högst obetydlig. Det är besynnerligt att de, som vilja skydda de svenska näringarna kunna tala för att man skall bibehålla en accis på en sådan vara som hvitbetor, och detta gör man under förevändning att staten ej skall mista sina inkomster af sockertullen. Nå, hvarför icke då draga ut konsekvensen häraf och säga, att tobaken drager tull, då den tages utifrån, men om vi vilja odla den inom landet, kan detta ske utan tull. Hvarför icke då lägga accis äfven på denna vara? Samma förhållande eger rum med öl, som ju drager stor införselstull; hvarför ej lägga accis på kornet, som föres till bryggerierna, sammaledes med kläde som tages utifrån, men som äfven tillverkas inom Sverige? Hvarför skall man i afseende å dessa sistnämnda varor undandraga statsverket en så och så stor tullinkomst? Om man derfor lägger tull på dessa artiklar, så får ju staten denna stora inkomst. Det är konsekvensen häraf. Hvarför slår man icke i hjel alla näringar genom att lägga höga acciser på dem, såsom nu är förhållandet med hvitbetstillverkningen? Derigenom erhöle staten ju stora tullinkomster. Man har sagt att hvitbetsodlingen icke velat komma i gång annat än i provinsen Skåne, och att borttagandet af skatten på hvitbetor blott skulle komma Skåne till godo. Ja, jag tror för min del, att ingenting kommer riktigt i gång, der afundsjukan provinserna emellan skall vara med, då det gäller den enes eller den andres fördel, och att der orättvisa eger rum, der blomstrar ingen näring. Denna afgift är i mina ögon, så väl ur national- som statsekonomisk synpunkt, den mest orättvisa beskattning, som kan finnas.

En ärad talare, som äfven är ledamot af Bevillnings-Utskottet, anförde Tysklands och Frankrikes exempel. Ja, mine herrar, huru gjorde man i Frankrike? Jo, Napoleon betalade en särskild afgift till dem, som odlade hvitbetor, och utgaf orimliga summor för att denna näring skulle uppblomstra. Tyskland gjorde att börja med på samma sätt. I Preussen betalades ut stora belöningar för upphjelpandet af hvitbetsodlingen, och först sedan dessa fabriker nått den storlek att de i någon mån kunde inverka på statens inkomster, först då satte man en skatt på denna vara, men ännu gifver Tyskland ganska stor utförselspremie i form af hög drawback på hvitbetssocker. Vi handla deremot på ett annat sätt. Vi anse att, om hvitbetsodlingen skulle få en synnerligen stor utveckling, skulle detta minska våra tullinkomster på socker, och då skrika vi på att denna brist skall ersättas genom att lägga accis på hvitbetorna, och detta innan tillverkning kan sägas vara riktigt kommen i gång och innan vi tillverka i landet ens en liten bråkdel hvitbetssocker mot hvad vi införa af rörsöcker och hvitbetssocker från utlandet. Detta påminner mig om pojken, som satt och skrek: "mor, katten ser på mig." "Ja, men vi hafva

Om upphäfvande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften.
(Forts.)

Om upp-
häfvande af
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)

ju ingen katt“, svarade modern. “Vi kunna väl få en“, skrek pojken. Så är det också med detta skrik om att hvitbetsodlingen skulle komma att hindrande inverka på våra tullintrader af sockret. Då den dagen kommer, då kan man hafva skäl att vidtaga en sådan åtgärd, det vill säga, när vi kommit derhän, att vi inom landet tillverka allt eller åtminstone största delen af vårt behof af socker, men då lefva icke vi, ty det kommer väl att inträffa under våra barnbarnsbarns tid, i fall det då ännu finnes ett Sverige med egen representation och som har råd att köpa socker. Men till dess att hvitbetsodlingen når den utveckling, att den kunde inverka på statens tullintrader, till dess anser jag att staten bör uppmuntra denna näring, men icke sker detta på sådant sätt, att man lägger en hög accis på hvitbetorna. Till och med i Blekinge, med sin för hvitbetsodling gynsamma jordmån, skulle en sådan fabrikation kunna bedrifvas och vara till nytta för landet i vida större mån än dess nuvarande hufvudnäring, bränvinstillverkningen.

Herr vice Talman! Jag yrkar rent afslag på denna den mest orättvisa beskattning, som, enligt min tanke, finnes i Sveriges rike.

Herr Öberg instämde med Herr Lyttkens.

Herr Dahn: Det förefaller mig besynnerligt, att af de trenne kassa-artiklarne, tobak, kaffe och socker, endast den enas inhemska representant skall draga den skatt, hvarom här nu är fråga. Man får odla både tobaksblad och cikorierot och sälja dessa till fabrikerna och man slipper betala skatt därför, men om jag odlar hvitbetor och afyttrar dem till en fabrik, skall jag därför erlægga skatt. Förhållandet är icke, såsom den ärade ledamoten af Bevillnings-Utskottet yttrade, att det är sockerfabrikationen som betalar skatten, ty den betalas innan sockret är färdigt och innan man vet, om det finnes något socker i betorna eller icke. Det är visserligen sant, att fabrikanten betalar skatten, men han drager naturligtvis af för landtmannen, som säljer betorna, lika mycket som motsvarar denna skatt.

Då man säger att det endast skulle vara de sydliga delarne af landet, som vore lämpliga för hvitbetsodling, så vågar jag påstå, att man icke gjort klart för sig huru härmed förhåller sig. Att hvitbetsodling existerar och kan existera beror icke uteslutande på klimatet, för såvidt det icke är nordligare än att man kan sätta plantorna i Maj och sedan inhösta betorna i början af Oktober. Om vi se på förhållandena i utlandet, så är uti norra Tyskland och Preussens sockerhalten uti betorna 13%, i Belgien 10% och i Frankrike ännu mindre. Man kan därför mycket väl här i Sverige producera hvitbetor, endast jorden är lämplig därför, så att den är väl dränerad och rikt bemängd med kalialter, så att icke betorna frysa bort innan de skola inhöstas. Under sådana betingelser kan hvitbetsodlingen med framgång bedrifvas. Sådana ställen finnas t. ex. norr om Kinnekulle, på Vadstenaslätten samt på många andra platser i landet. Det är således icke det nordliga klimatet, som utgör hinder för en sådan odling.

Hvad åter beträffar det yttrandet, att man för jordbrukets bästa

skulle vilja stipulera en sådan skatt för att betrygga det emot våldsamma åtgärder, så tror jag att en sådan åtgärd bör vidtagas allra helst nu då statskassan icke behöfver en sådan inkomst.

Det tredje skälet, som anförts för afslag å motionen, är att man derigenom skulle "bereda de inom landet varande idkarne af annan sockertillverkning det svåraste afbräck". Detta synes vara hufvudskälet hvarför den ifrågavarande skatten icke borde borttagas. Jag ber då att få fästa herrar protektionisters uppmärksamhet på den saken, att, om vi inom landet vare sig i den ena eller andra provin- sen, kunde frambringa allt det socker, som representerar en summa af omkring 20 millioner kronor utan att höja sockerpriset, — ty vi böra komma ihåg att här är icke fråga om att höja priset på socker — så skulle helt säkert vår stora utländska handelsbalans neutrali- seras i stället för att, såsom nu är förhållandet, våra inkomster på tullarne gå tillbaka till utlandet lika fort som de inkommit. Vi hafva så höga räntor och annuiteter att vi icke kunna upplägga några in- hemska statslån utan måste taga våra penningar utifrån.

Man har vidare sagt att dessa fabriker gått framåt under den sista tiden och att en och annan dylik fabrik uppstått. Hvarför? Jo, till följd af de dåliga spanmålsprisen, hvilka gjort att den, som köper sin jord dyrt och icke kan få sälja sin spanmål, försöker draga sig fram på annat sätt. Man anlägger mejerier, ladugårdar, odlar hvitbetor m. m. för att kunna af den dyrbara jorden draga den stör- sta möjliga fördel.

Hvad åter beträffar att andra näringar icke skulle hafva blifvit skyddade, så ber jag blott att få hänvisa herrarne till våra handels- traktater. Hafva icke dessa gått ut på att åt oss bereda en mark- nad i utlandet, företrädesvis för vår jern- och träexport i synnerhet till Frankrike? Jag tror derför att, om herrar protektionister verkli- gen vilja nå det mål, hvartill de sträfva, så vore det bäst att slå in på de partiella reformernas väg. Icke skadar det väl dem att vår handelsbalans kommer till en välbehöflig nivå eller att denna deras egen näring, vare sig i den ena eller den andra delen af landet, når en utveckling som för densamma vore fördelaktig. Jordbruket bör skyddas der så ske kan, men icke på ett sådant sätt att man för- qväfver en annan näring.

Det har af en föregående talare framhållits att, om man lägger tull på artikeln socker, konsekvensen skulle fordra att man lade accis äfven på det inom landet odlade. På samma sätt borde man äfven, om dessa spanmålstullar, hvarom här varit fråga, antages, lägga accis äfven på den inom landet odlade spanmålen.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra skall jag, herr vice Talman, anhålla om afslag å Utskottets framställning och bifall till motionen.

Herr Persson i Vadensjö: Jag kan icke se denna fråga i så stor omfattning som den af flere talare blifvit här framhållen. Icke heller kan jag, som man säger, se spöken midt på ljusa dagen. Jag tror nemligen att statskassan icke komme att genom bifall till motio-

*Om upp-
hävande af
hvitbets-
socker-
tillverknings-
afgiften.
(Forts.)*

Om upphäfvande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften.
(Forts.)

nen lida den stora minskning i sina inkomster, som man här talat om. Det är icke så synnerligen stora summor, om man tager de siffror, som Bevillings-Utskottet anført och dessutom komma dessa att betydligt reduceras.

Hvad det beträffar att man vill ställa hvitbetsodlingen under samma kategori som t. ex. bränvinsbränningen, är den saken så enkel och lätt förstådd, att derom behöfva vi icke tvista. Jag får ju lemna mina betor på fabriken, och först sedan betorna äro vägda, skall skatten betalas. Så är icke förhållandet vid brännandet af bränvin. Jag får föra mina produkter till bränneriet och först sedan bränvinet är färdigt, får jag betala denna skatt. Motionen innehåller således ingenting annat än att jag skall få lof att odla mina hvitbetor och sedan sälja dem hvar jag behagar utan någon beskattning. Jag tror därför att ingen af herrarne skall kunna hänföra denna beskattning under samma form som den för bränvinet. Hvar och en vet ju att betorna vägas, innan de komma in i fabriken. Om det vore så, att det socker, som pressas ur betorna, vore beskattadt, då skulle denna skatt stå under samma kategori som bränvinsbränningen. Men det är detta, som gör att man icke kan få ett liknande resultat med det man i annat fall kunnat få. Jag begärde, som sagdt, ordet för att det icke skulle stå oemotsagdt att här var enahanda förhållande som med bränvinsbränningen.

Samme talare räknade upp Tyskland och Frankrike och åberopade förhållandena der. Ja, förhållandena der äro, att de hafva öfverproduktion på socker och de skeppa ut socker till oss samt återfå då den skatt, de redan erlagt.

Motionen afser allenast att man bör hafva rätt att odla den växt, som passar bäst, och det kan man icke göra nu; det är der som skon klämmer. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lönegren: De skäl Utskottet i sitt betänkande anført för afstyrkande af motionen äro efter mitt förmenande mycket vägande och fullt berättigande för det slut, hvartill Utskottet kommit, och jag ber att på grund af dessa skäl få yrka bifall till betänkandet.

Motionärerne påstå att hvitbetssockertillverkningsafgiften verkat qväfvande på den uppblomstrande industrien och att till följd af denna skatt flertalet anlagda fabriker blifvit nedlagda. Jag tror icke att denna uppgift är fullt riktig. Säkerligen hafva andra orsaker mer än denna obetydliga afgift åstadkommit det angifna resultatet. Det har visat sig att betodlingen icke öfver allt bär sig, att jordmän, klimatiska förhållanden, belägenhet invid saltsjön, sol och sommarvärme m. m. mycket inverka på betornas beskaffenhet och sockerhalt, och hvad som visat sig lönande i Skåne, bär sig icke inom andra provinser af vårt land. Hvad fabrikationen i Skåne angår tror jag mig veta såväl att en äldre fabrik der godt burit sig, som äfven att nya fabriker der anlagts samt att man är betänkt på ytterligare anläggningar af samma slag.

Utän tvifvel skulle det vara angenämt om Riksdagen kunde eftergifva skatten och tillmötesgå de anspråk derom, som ständigt fram-

komma; men vi måste ock tänka på statsverkets behof af inkomster, för bestridande af de allt mera växande utgifterna, och då vi veta att sockertullen spelar en mycket vigtig roll i våra statsinkomster, enär den uppgår till 10 à 12 millioner kronor årligen, så tror jag det vara nödvändigt att ej så lagstifta i fråga om hvitbetssocker-tillverkningsafgiften, att både statsinkomsterna och den inhemska fabrikationen af *annat* socker derigenom lida alltför mycket afbräck.

Om upphäfvande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften.
(Forts.)

Hvitbetssockertillverkningsafgiften här i landet utgår med $\frac{2}{5}$ af tullen å råsocker, då deremot motsvarande afgift i Danmark är bestämd till samma belopp som *hela* råsockertullen der. Jag tror således att den inhemska fabrikationen här af betsocker icke är tyngre beskattad än hvad den bör och kan vara, i all synnerhet som rendementet af betorna är mycket lågt beräknadt. Och ber jag att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Svensson i Lösen: Jag begärde ordet med anledning af Herr Lyttkens yttrande att jag sagt saker, som skulle väcka split. Jag omtalade endast hvad som föregick i 1882 års Bevillnings-Utskott, då frågan der förevar och det yttrades från frihandelsvännernas sida så som jag sade. Så talade Herr Lyttkens sedermera om huru Tyskland och Frankrike skyddat denna industri. Ja, det härleder sig från kontinentalsystemets tid, då hela fastlandet af Englands öfvermåktiga flotta blef afstängd från socker. Då funno de krigförande makterna på att med de största uppoffringar bringa betodlingen till stånd, och deraf härledes den stora industri som på hela europeiska fastlandet upparbetats till en sådan höjd att den nästan uttränger kolonialsockret. Jag skall icke vidare upptaga Kammarens tid. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets utlåtande.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr vice Talman! Jag skall denna gång icke länge upptaga herrarnes tid, men jag begärde ordet till följd af den talare, som påpekade den stora fördel sockerbetodlingen hade af den höga tullsats, som nu är åsatt sockret. Det är väl sant, att tullen å sockret är hög, men man måste äfven tillse i hur hög grad denna tull verkar till betodlingens förmån.

Det mesta man torde hafva att påräkna såsom medelskörd är 400 centner betor på tunlandet; och då dessa säljas till ett pris af 65 öre centern, gör hela afkastningen på ett tunnland 260 kronor. Men nu är att märka, att man, för att få en sådan skörd, måste plantera betorna på den bästa jorden, nemligen trädesjorden, för hvars i ordningställande utom den vanliga gödningen kostnaden för konstgjorda gödningsämnen uppgår till circa 50 à 60 kronor tunnlandet. Räknar man sedan utsädeskostnaden och kostnaderna för att hålla åkern ren samt för betornas upptagning och dylikt arbete, utan att likväl taga i beräkning kostnader för eget arbete med sina dragare, så uppgår detta till ungefär 60 kronor per tunnland.

Herrarne kunna således se att det är en ganska liten inkomst som tillskyndas jordbruket till följd af den tull å sockret, hvilket blifvit omnämndt. Förtjensten är tydligtvis icke så stor som herrarne tro.

Om upphäfvande af hvitbetssocker-tillverkningsavgiften.
(Forts.)

Det är klart att sockerfabrikerna i Skåne, lika såväl som mejerierna, hafva uppstått och utvecklats till följd af de dåliga tiderna för jordbruket och de låga spanmålsprisen. Ty fastän vi äro lika arbetssamma i Skåne som inbyggarne i öfriga delar af landet, hafva vi ej kunnat existera på jordbrukets gamla ståndpunkt, utan de tryckta konjunkturerna hafva verkat att jordbrukarne i den nämnda provinsen måst slå sig på mejerihandteringen och odlandet af sockerbetor. Men om man nu tänker sig att vi få jordbrukstullar här i landet, och att en kommande Riksdag lägger tull å råg och hvete — men att dessa sädeslag fortfarande få odlas fritt — under det att jordbrukarne i Skåne framdeles få betala $\frac{2}{3}$ af tullen å sockret så som skatt till staten för den betodling de slagit sig på, då springer missförhållandet af denna accis så mycket skarpare i ögonen.

Jag tror icke att man har spunnit något silke på hvitbetssockerfabrikationen. För att med några exempel belysa huru affären verkligen ställer sig, ber jag att få omnämna att sockerfabriken i Arlöf under år 1884 förlorade 69,000 kronor, och att samma fabrik under året derpå, då fabriken icke blott hade sockeraffärer, utan der bredvid en bränneriaffär, icke hade ett öres vinst med undantag af »massan» af betorna. Hade hvitbetsodlingen varit så lönande, som här är framhållet, så hade den nog gått mera framåt. Men huru ställer det sig i sjelfva verket? Jo, för att ännu en gång taga exempel från Arlöf, under en följd af år tillfördes fabriken så mycket betor, att betafverkingen icke kunde sluta förr än fram i Februari — detta var på en tid då man kunde betala betorna med 80 öre per centnern — men sedan man blifvit nödsakad att nedsätta priset till 65 öre, har fabriken under förra året af brist på betor måst stanna i medio af December. Det var sålunda till följd af de tryckta prisen, som det icke lönade sig att odla så mycket betor som förut. Önska herrarne därför att den inhemska sockerfabrikationen skall gå omkull; ja, då är det så godt att yrka det skatten kommer att höjas från $\frac{2}{3}$ till $\frac{3}{5}$ af tullavgiften, men för min del, Herr Talman, yrkar jag fortfarande att den nedsättes till $\frac{1}{5}$.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner enligt de gjorda yrkandena, hvarefter Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Föredrogs Banko-Utskottets memorial N:o 10, i fråga om ändringar i gällande afföningsstat för Riksbanken.

Punkten 1

Bifölls.

Punkten 2 mom. a) och b)

Biföllos.

Mom. c.)

Sedan Fullmäktige i Riksbanken i fråga om aflöningsstaten för bankens afdelningskontor i Malmö föreslagit, bland annat en förhöjning från 3,000 kronor till 4,000 kronor af de i staten uppförda två arfvodesanslagen till extra arbeten och extra biträden, hemstälde Utskottet under förevarande moment att de i reglementet under rubriken »arfvoden» förekommande två moment måtte sammanslås och erhålla följande lydelse: till extra arbeten, semestervikariat, och flitpenningar för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän kronor 3,000.

Häremot hade i afgifven reservation Herr Friherre *G. S. Åkerhielm* såsom sin mening uttalat att Utskottet hos Riksdagen bort förorda Bankfullmäktiges förslag om ifrågakvarande anslags fastställande till 4,000 kronor.

Herr Dieden erhöi ordet och yttrade: På de skäl, som reservanten anført, ber jag få yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till det af styrelsen för afdelningskontoret i Malmö och bankofullmäktige framställda förslag om ifrågakvarande belopps bestämmande till 4,000 kronor.

Det synes tydligt af hvad i betänkandet blifvit upplyst, att rörelsen vid afdelningskontoret är synnerligt stor och att de anställda biträdena icke räcka till för tjenstgöringen. Jag hoppas också, att rörelsen skall än ytterligare tilltaga, så att detta bankens afdelningskontor får en sådan verksamhet att det blir ett *verkligt* afdelningskontor och icke, såsom nu är fallet, blott ett bankens lånekontor.

Herr Lyttkens: Utskottet har gjort den ifrågakvarande förändringen i bankofullmäktiges förslag med stöd af hvad fullmäktige och styrelsen för afdelningskontoret i Malmö 1883 begärt. Det framställdes då vid malmökontoret begäran om ett med 1,200 kronor förhöjdt anslag i och för godtgörelse åt extra ordinarie biträden vid kontoret och flitpenningar åt tjänstemännen. Såsom herrarne finna af Utskottets betänkande, beviljades vid 1883 års riksdag detta belopp på så sätt, att det uppfördes i staten skildt från det anslag af 1,800 kronor, som förut var anvisadt till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, och detta på det skäl, att med de stigande göromålen snart var att förvänta framställning om tillsättande af en ordinarie tjänsteman. Nu hafva också styrelsen och bankofullmäktige inkommit med framställning om denna extra tjensts försättande på ordinare stat, hvilket Utskottet jemväl tillstyrkt och Kammaren numera beviljat. Vid sådant förhållande kan det väl icke vara skäl, att, då kontoret dessutom, enligt nu föredragna punkten, får behålla berörda arfvode å 1,200 kronor och omförmälda belopp å 1,800 kronor eller tillsammans 3,000 kronor, än ytterligare öka detta anslag, med 1,000 kronor. Ty det måste väl dock medgifvas att till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar för ordinarie och extraordinarie tjänstemän dessa 3,000 kronor böra vara ett fullt tillräckligt belopp. För öfrigt kan jag icke

finna annat än att det är högst besynnerligt, att anslag behöfver uppföras till flitpenningar åt ordinarie tjänstemän, som dock uppbära lön för sitt arbete. Häri vill jag icke yrka någon ändring, men jag anser, att det åtminstone icke kan vara skäl att förhöja ifrågavarande anslag med ytterligare 1,000 kronor, ty det är genom tillsättande af ofvannämnda ordinarie tjänsteman i verkligheten redan nu förhöjdt med 1,200 kronor eller till 3,000 kronor, och detta anser jag vara fullt tillräckligt. Jag anhåller derfore om bifall till Utskottets hemställan, och att talarens på malmöbanken framställning ej må leda till någon åtgärd.

Vidare anfördes icke. Efter det propositioner gifvits å de särskilda yrkandena, bifölls Utskottets hemställan.

Mom. d. äfvensom *punkterna 3—6.*

Biföllos jemväl.

§ 4.

*Om ändring i
förordningen
angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.*

Företogs handläggning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 52 i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864.

Motionären, ledamoten af Första Kammaren, Herr *P. E. Lithander* hade föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i ofvannämnda förordning, hvarigenom "*dels rättigheten för näringsidkare att sjelf eller genom annan, utom den ort der han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad, inskränkes derhän, att endast landtmannaprodukter och andra födoämnen samt alster af svensk slöjd må sålunda kringföras; och dels stadgande meddelas derom, att den, som vill medelst auktioner eller tillfällig handel å annan ort, än der han är bosatt, afyttra handelsvaror, skall vara skyldig att inom den kommun, der sådan försäljning sker, erlægga skatt, beräknad för minst tre månader, äfvensom att ställa till vederhäftigheten styrkt borgen för skattens behöriga gäldande.*"

Utskottet hemställde emellertid i *punkten 1*, att hvad i motionens förra del föreslagits, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Häremot hade Herr *V. Ekenman*, med hvilken Herrar *H. M. Ericsson*, Grefve *F. K. H. Strömfelt*, *A. T. Carlheim Gyllensköld*, *J. Smedberg*, *J. Andersson* i Tenhult och *J. Andersson* i Lysvik instämt, afgifvit en så lydande reservation:

"Med afseende på de af motionären påvisade olägenheter vid nu brukliga sättet att till försäljning kringföra varor, synnerligen då detta sker genom utländingar, anser jag att Lag-Utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t måtte bringa denna viktiga fråga under utredning, samt, i fall omständigheterna dertill skulle föranleda, föreslå, till dess afhjelpande, förändringar i gällande lagstiftning."

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Granlund: Man ordar så mycket i våra dagar om huru angeläget det är att på alla områden få njuta af frihetens välsignelse. Ja, det är sant; friheten är något som bör högt skattas. Men man kan också få för mycket af dessa välsignelser, såsom fallet t. ex. i vissa afseenden är hvad angår vår handels- och näringsfrihet. Hvilka missbruk af denna frihet i vårt land ega rum, det har motionären i sin förevarande motion tydligt och klart påvisat. Litet hvar har sig bekant hurusom vårt land kringsvärmas af s. k. polska judar, af vin- och andra varuagenter och schackrare, som utprångla sina vanligen falska och usla varor bland en lättrogen landtbefolkning och äfven i städerna. Men oaktadt det visat sig, att de som inlåtit sig i affärer med detta slags handelsmän alltid blifvit grundligt lurade, stå dessa sist nämnde likväl utom allt ansvar inför lagen, eftersom de sålt sina varor sådana de befunnits, och den garanti de sagt sig lemna är af intet värde.

Nu begär motionären icke, att dylik varuförsäljning skall helt och hållet förbjudas, utan han vill endast att de som sysselsätta sig dermed skola beskattas för och på något sätt kontrolleras i sin verksamhet. Lag-Utskottet har emellertid icke egnat detta förslag den synnerliga uppmärksamhet det förtjenar. Det medger visserligen sanningen af "att dessa äfventyres verksamhet stundom kan antaga formen af yrkesmessigt bedrägeri." Men, heter det vidare, "då detta brottsliga förfarande lika väl som andra former af bedrägeri är underkastadt strafflagens bestämmelser, lärer det väl ej med fog kunna kallas 'auktoriseradt'. Ja, skulle man tillämpa strafflagen på alla dessa schackrare, som i hundratal resa och vandra omkring i landet och der kringströ sitt usla kram, finge sannerligen både åklagare och domstolar mycket att göra, i fall det vore möjligt att på dem tillämpa strafflagen. I det fallet vill jag endast hänvisa till hvad tidningarne hafva att berätta om dessa äfventyres förfarande vid försäljning af s. k. "linnevaror", som i de flesta fall icke äro annat än dåligt bomullstyg, samt huru de inlemna hvad de icke lyckats blifva af med på olika orter, till förvar hos en och annan beskedlig landtbo, som de, begagnande sig af hans enfald eller okunnighet, förmå att teckna sitt namn på en förut i ordninggjord som de kalla skrifven lapp med uppgift att det endast är qvitto på varorna, men som i sjelfva verket är en vexel, för hvilken vederbörande banksedermå utkräfvat betalning om de lyckats diskontera den falska vexeln.

Första Kammaran lärer redan i båda punkterna hafva antagit reservanternas förslag och jag kan icke tro annat än att äfven denna Kammaran skall förena sig med Första Kammaran derutinnan, inseende nödvändigheten deraf att det måtte blifva skarpare kontroll öfver dessa schackerjudar, och att de få betala till staten och kommunen för den handel de bedrifva och som icke på ringaste sätt kan sägas vara till fördel för svenska allmänheten. Jag yrkar sålunda, herr vice Talman, bifall till reservanternas förslag i denna del i likhet med hvad Första Kammaran redan beslutat.

*Om ändring i
förordningen
angående
utvidgå
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)*

Om ändring i
förordningen
angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)

Häruti förenade sig Herrar *Abr. Rundbäck, Örwall, Fredenberg, Sandwall, Erickson* i Bjersby, *Oléhn, Wallberg, Zimdahl, Lars Persson, Arhusiander, B. Dahlgren, Wagenius, Heiander* och *Petersson* i Hamra.

Vidare anförde:

Herr Svartling: Jag kunde visserligen nöja mig med att instämma med den siste talaren, men då jag en gång erhållit ordet, ber jag att också något litet få begagna mig deraf. Utskottet säger i det föreliggande betänkandet bland annat: "Hvad då först angår de olägenheter, som i motionen omförmälas, har Utskottet ingen anledning att betvifla, att sådana verkligen förefinnas, om ock motionären i sin framställning af desamma gjort sig skyldig till någon öfverdrift." I förbigående ber jag få nämna att för min del kan jag icke finna någon öfverdrift i motionärens beskrifning öfver de missförhållanden, som under skydd af den nu gällande näringsfrihetsförordningen egt rum, och jag vågar tro att de fleste af denna Kammars ledamöter kunna bestyrka denna beskrifnings öfverensstämmelse med den beklagliga verkligheten. Vidare säger Utskottet: "Allmänheten har, särdeles på landsbygden, ännu icke lärt att gentemot kringresande handelsmän iakttaga nödig försigtighet, vare sig i afseende å värdet och beskaffenheten af de varor, som utbjudas, eller i afseende å utfärdande af skriftliga förbindelser; och det är lätt förklarligt, att samvetslöse äfventyrare af in- eller utländsk härkomst begagna sig af allmänhetens oförsigtighet och lättrogenhet. Det må ock vara sant att dessa äfventyrares verksamhet stundom kan antaga formen af yrkesmessigt bedrägeri" o. s. v.

Då jag först läste detta, kunde jag icke föreställa mig att Utskottet skulle komma till det slut det gjort, ty det vill synas mig som om det anförda skulle utgöra ganska talande skäl för vidtagande af kraftiga åtgärder för att undanröja det öfverklagade onda. Nu säges det visserligen att en inskränkning i friheten att kringföra och till salu utbjuda varor skulle innefatta en betydlig rubbning af de grundsatser, som fått sitt uttryck i 1864 års näringsfrihetsförordning, och att man derför borde vara mycket betänksam, innan man beslöte sig för att vidtaga en sådan inskränkning. Om det visar sig att en lag eller förordning icke verkar så som den borde eller som man tänkt att den skulle göra — och detta är just felet med den omhandlade förordningen, ty den medför tydliga olägenheter — vill det synas mig, att man bör se till att så fort som möjligt få en sådan lag eller förordning upphäfd eller ändrad. Jag delar emellertid icke i det afseendet motionärens åsigt, att jag anser det af honom föreslagna sättet att vinna ändring i dessa missförhållanden vara fullt lämpligt eller praktiskt, ty det låter sig svårigen göra att kontrollera, huruvida de till försäljning sålunda utbjudna varorna äro af in- eller utländsk tillverkning. Det oaktadt är jag visst icke böjd för att icke något skall göras, utan vill tvärtom i det hänseendet gå ännu längre än motionären önskat. De orsaker som förut gjorde gårdfarihandeln nödig och nyttig förefinnas icke numera, och i regeln verkar detta slags handel icke

längre till gagn för allmänheten, utom tvärt om till skada för många. Jag anser därför att den nu gällande näringsfrihetsförordningen bör helt och hållet upphävas och denna rättighet att idka gårdfarihandel, som nu finnes, helt och hållet försvinna. Då ett sådant förslag emellertid icke nu föreligger och ett yrkande i den riktningen sålunda icke kan upptagas, samt Första Kammaren redan afgjort ärendet i annan riktning, så ber jag att också få instämma i yrkandet på bifall till reservanternas förslag.

Om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864.
(Forts.)

Herr Ekdahl: I likhet med motionären anser äfven jag att 1864 års näringsfrihetsförordning verkat mycket godt och drifvit vårt land framåt i många hänseenden. Det har sedan denna lags införande blifvit en ordentlig omvälfning i vår handel och våra näringar som usvecklats till en förut icke anad höjd, men det kan å andra sidan icke heller förnekas, att denna näringsfrihet, på sätt motionären sagt, också medfört ganska stora olägenheter. I min egenskap af ledamot i Styrelsen för Sveriges Allmänna Handelsförening, hvilken räknar omkring 2,000 köpmän inom rikets olika delar som medlemmar och hvilka årligen sammanträda till ett antal af flera hundra, för att öfverlägga i frågor rörande handeln, vill jag nämna, att på dessa möten har äfven frågan om näringsfriheten varit på tal och man har allmänt klagat öfver de olägenheter, som uppstått genom denna gårdfarihandel och de utländske schackrarnes verksamhet.

Dessa skäl, som motionären också anført, hafva icke endast uttalats af köpmännen vid dessa sammanträden, utan äfven från de inom olika orter bildade Handelsföreningar, som arbeta med den allmänna Handelsföreningen, hafva skrivelser inkommit, hvori samma åsigt uttalats. Så hafva »18 ortföreningar hemställt, att ingen som ej är svensk undersåte må sjelf eller genom annan eller för annan i minut afyttra varor; 7 föreningar yrka förbud mot all gårdfarihandel; 8 föreningar uppställa såsom vilkor för handels idkande af utländsk man, att skatt eller hög afgift erlægges till kommunen, der handeln skulle bedrivas; och yrkas i en af framställningarna att 100 kronor skola betalas för 8 dagars handel, medan i annan fordras att kortare beskattningstid än *ett år* ej må ifrågakomma; ett förslag innehåller, att en hvar, som vill utan att i kommunen, der försäljningen sker, hafva anmält sig till idkande af handel, utbjuda och försälja medförda utländska varor, skall hos vederbörande myndighet nedsätta ett till minimum fixerad penningebelopp, motsvarande den beviljning, blifvande beskattningsnämnd kunde påföra honom för den försäljning han kortare eller längre tid inom kommunen idkat». Detta är hvad i denna fråga blifvit anfördt inom dessa föreningar. Man torde också böra något fästa uppmärksamheten vid den stora allmänhetens omdöme. Ja, mina herrar, detta dess starkt utpräglade omdöme känna säkerligen de allra flesta af Eder allt för väl, att jag här behöfver omnämna huru ovälkomna dessa gäster äro, och tror jag det vara fullkomligt träffande att härvid använda motionärens ord, då han säger: »Det synes mig fullt befogadt att detta sätt att idka handel fått namn af landsplåga» etc.

Ehuru Lag-Utskottet, såsom en föregående talare nyss påpekade,

Om ändring i
förordningen
angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)

uttalat sig välvilligt för motionen, d. v. s. sagt att det icke betviflar att de olägenheter, som i motionen omförmälas, verkligen förefinnas, så kommer Utskottet dock till den besynnerliga slutsatsen att afstyrka förslaget. Detta Utskottets beslut är likväl långt ifrån enhälligt, utan hafva af ledamöterna icke mindre än sju reserverat sig och tre anmält sig icke deltagit i ärendets behandling. En af reservanterne, med hvilken de öfrige instämt, har yrkat att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla att Kongl. Maj:t måtte bringa denna viktiga fråga under utredning, samt, i fall omständigheterna dertill skulle föranleda, föreslå, till dess afhjelpande, förändringar i gällande lagstiftning. Detta är visserligen ett steg framåt, men ett steg som måhända går mycket långsamt, ty man vet icke, huru snart det behagar Kongl. Maj:t att taga frågan under ompröfning. Bättre hade då varit, om lagbestämmelsen föreslagits i motionens syfte, men man har måhända icke kunnat begära detta af ledamöter i Utskottet, hvilket är öfverhopadt med så många andra ärenden, som det anser vara af större vikt. Då likväl nu icke torde vara annat att vinna för denna i min tanke stora angelägenhet, än att biträda reservanternas förslag, vill jag med instämmande för öfrigt i hvad här yttrats af de föregående talarne, herrar Svartling och Granlund, yrka bifall dertill.

Herr Smedberg: Då nu redan trenne föregående talare uttalat mina åsikter i frågan, skall jag icke upprepa hvad de redan sagt, utan vill, på de skäl motionären anført, och då Första Kammaren redan godkänt reservationen, yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr *Ericsson* i Ahlberga instämde med Herr Smedberg.

Herr Thomasson: Af de många instämmanden med de talare, som yttrat sig mot Utskottets förslag, som vi här fått höra, finner jag nog att det icke tjänar mycket till att försvara Utskottets hemställan. Jag skall därför fatta mig kort, för att icke onödigtvis upptaga herrarnes tid.

Det synes mig som om, då man vill göra en så stor afvikelse från de grundsatser, hvarpå 1864 års näringsfrihetsförordning, hvilken jag tror vi fortfarande anse vara riktig, hvilat, bör man hafva klart för sig att hvad man åsyftar derigenom vinnes och att det icke kan uppnås på annat sätt. Intetdera synes dock här vara fallet. Man skall aldrig lyckas utrota den enfald och lättrogenhet, som utgör den nödvändiga förutsättningen för att dessa schackrare skola kunna med vinst sälja sina underhålliga varor eller förmå någon människa att underskrifva vaxlar i tanke att det endast är ett receptis på till förvar emottagna varor.

Med en stigande upplysning och mera vidgad samfärdsel skall detta vilkor deremot säkerligen försvinna. För öfrigt ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att det är alldeles uppenbart att hvad motionären här föreslagit icke är praktiskt utförbart. Det är oklart, huruvida han menar att man icke skall till salu annorlunda än på marknad få utbjuda andra varor än som äro inom landet tillverkade,

eller om hans afsigt är att man icke sålunda skall få sälja andra varor än sådana som den kringförande sjelf tillverkat. Det senare synes mig antagligast.

Han har i motionen yrkat det förra och i förklaringen det senare. Det är uppenbart att man icke kan skilja utländskt fabrikat från svenska varor, sedan numera stämpling af inländska varor icke vidare förekommer. Lika litet lärer man kunna se på dem, som kringbjuda dessa varor, om desamma äro af svensk tillverkning. Det synes egentligen vara de utländska kringvandrande handlandena, mot hvilka motionären vändt sig, men jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att ingen utlänning numera kan idka något slags handel i Sverige utan särskildt tillstånd i hvarje fall, och jag vet att ett sådant tillstånd endast ytterst sparsamt meddelas och först efter en föregående noggrann pröfning, dervid särskildt pröfvas framställd begäran att till försäljning kringföra varor. Felet ligger således icke i lagstifningen, utan deri att polismakten vid öfvervakande af lagens iakttagande icke fullgör sin skyldighet. Om polismakten gjorde sin pligt, så skulle man icke hafva så mycket att beklaga sig öfver; anledningarna dertill skulle allt mer och mer försvinna, och en ändrad lagstiftning i följd deraf vara lika obehöflig som ändamåslös. Att nu i likhet med Första Kam-maren besluta den i fråga satta skrifvelsen kan jag icke vara med om, ty jag vill icke att man af regeringen skall begära det omöjliga. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag, ehuru med föga hopp om framgång.

*Om ändring i
förordningen
angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)*

Herr Schenström: På den plats, som blifvit mig anvisad här i denna Kammare, har jag *nu* likasom vid många andra tillfällen icke varit i tillfälle höra hvad åtskilliga talare under diskussionen yttrat, till följd af de dåliga akustiska förhållandena inom Kammaren. Medan jag har ordet, begagnar jag mig af tillfället att påpeka detta missförhållande, såväl som äfven den på helsan menliga inverkan, som luftvexlingens i öfrigt felaktiga beskaffenhet utöfvar, på samma gång jag icke kan underlåta att gifva uttryck åt min förvåning deröfver, att det dock synes vara omöjligt att komma derhän, att något göres för att vi måtte få ett nytt riksdagshus, ehuru det synes var hög tid för att vi på allvar sökte komma öfverens om hvar skåpet skall stå. Man samlar pengar år efter år, men kommer icke vidare med den saken. Jag har, som sagdt, icke velat låta detta tillfälle gå mig ur händerna utan att påpeka denna ganska viktiga fråga.

Hvad sjelfva saken beträffar, kan jag icke finna annat än att motionären på ett förtjenstfullt sätt ådagalagt de brister och olägenheter, som vidlåda vår handelslagstiftning och som göra att det är nästan omöjligt för en redlig handlande att reda sig, ty efter några års förlopp nödgas han göra konkurs med erbjudande af 50 % ackord till sina fordringsägare. Det är honom nemligen omöjligt att konkurrera hvarken med dessa äfventyrare och schackrare, som oupphörligt drifva omkring i landet, eller med de ständiga realisationer till rampris, som så ofta ega rum.

Jag har emellertid den tillit till Kongl. Maj:t att, om i den skrifvelse, som man vill aflåta, man gifver skäl för sina klagomål och sina be-

Om ändring i kymmer, Kongl. Maj:t då skall finna utvägar att afhjelpa dessa med förordningen allt skäl öfverklagade olägenheter.

angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)

Jag anhåller om bifall till reservantens förslag.

Herr Andreasson: Här har blifvit sagdt så mycket till förmån för den ifrågasatta skrivelsen till Kongl. Maj:t att dervid icke är myc- att tillägga. Jag tror icke att näringsfrihetens grundsats skulle lida af en skrivelse i den riktning, motionären föreslagit. Enligt min åsigt har motionären gifvit ganska goda skäl för sin motion. Man må säga hvad man vill, men det är dock och förblir en sanning, att på landsbygden dessa kringstrykande schackrare äro ett plågoris, och det kan derföre icke vara välbetänkt om man skall vänta så länge med att vidtaga några åtgärder mot dem, till dess upplysningen stigit, så att man tager sig till vara och aktar sig för deras prejeriförsök.

Jag ser icke något farligt i den föreslagna skrivelsen, utan tvärt om anser jag densamma synnerligen välbetänkt, då den saken derigenom kunde blifva ordnad.

Jag får således på dessa skäl samt på grund af de skäl motionären framhållit, anhålla om bifall till det i reservationen framställda yrkande.

Häruti förenade sig Herrar *Magnusson, Göransson, Larsson* i Fole, *Petersson* i Boestad och *Andersson* i Lysvik.

Herr Granlund yttrade: Herr vice ordföranden i Lag-Utskottet, som här pligtskyldigast försvarat Utskottets betänkande, sade att det här vore fråga om en afvikelse från vår fria närings- och handelslagstiftning. Nej, mine herrar, det är icke fråga om något sådant, utan endast om vidtagande af åtgärder emot missbruken af denna friare handel, ty det är icke emot de redlige köpmän man här vill skärpa lagen. Han sade äfven att man icke skulle kunna afgöra om de utbudna varorna voro af svensk eller utländsk tillverkning. För min del åter tror jag att folket i allmänhet icke har svårt att afgöra den saken. Vidare yttrade han att Kongl. Maj:t skulle hafva svårt att på grund af en sådan skrivelse, som motionären föreslagit, för Riksdagen framlägga ett förslag, som kunde vara tillfredsställande. Ja, nog medger jag att detta skrivelseförslag är särdeles oskyldigt, eftersom der endast begäres "att Kongl. Maj:t måtte bringa denna viktiga fråga under utredning, samt, i fall omständigheterna dertill skulle föranleda, föreslå, till dess afhjelpande, förändringar i gällande lagstiftning". Men när vi veta hvilka medel Kongl. Maj:t har till sitt förfogande i och för frågans utredande, och att han kan infordra utlåtande af den eller den myndigheten för att få uppgift om de nu varande missbruken i de olika orterna, så kan jag icke tro annat än att en sådan utredning skall blifva så tillfredsställande som möjligt. Visserligen hade reservantens förslag kunnat formuleras något annorlunda, men då Första Kammaren redan antagit detsamma, anser jag att vi icke heller hafva annat att göra, om vi verkligen vilja vinna något. Jag yrkar således fortfarande bifall till reservantens förslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Beklagligt nog kan jag icke förneka att sådant har inträffat, som motionären omnämner, nemligen att dessa kringresande utlänningar lockat folk att köpa deras varor, hvilka sedan befunnits vara aldeles underhaltiga, och på samma gång förmått en och annan att teckna på vexlar i tro att de ej voro annat än recipissen öfver bekomna varor, m. m. Men frågan är: kan detta hindras genom en sådan lagstiftning som motionären har föreslagit? För min del anser jag det icke vara möjligt. Det har redan blifvit påpekadt såväl i Utskottets betänkande, som af dess vice ordförande, att utlänsk man eller qvinna icke får i landet idka handel, utan att Kongl. Maj:t i hvarje särskildt fall lemnat tillstånd, äfvensom att det lär vara mycket sällan som sådant tillstånd lemnas. Då så är förhållandet och då öfverträdelse af detta stadgande bestraffas med ända till 500 kronors böter, så synes i lagstiftningsväg allt vara gjordt i denna sak, som kan skäligen begäras. Deremot torde felet till det onda ligga hufvudsakligen deri att polismyndighet, som skall öfvervaka detta stadgandes efterlefnad, icke fullgöra denna sin skyldighet. Och om allmänheten blefve upplyst om att endast de, som dertill fått tillstånd, ega rätt att drifva sådan handel, hvarom fråga är, så tror jag att den icke så lätt skulle låta bedraga sig. Jag anser derföre att alla skäl tala för bifall till Utskottets förslag, och vill hafva till protokollet uttaladt att jag icke kan instämma med motionären.

*Om ändring
förordningen
angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)*

Herr Danielson: Då den nu varande handelslagstiftningen har tillfört oss många handelsbodas i hvarje socken och ofta en och annan i åtskilliga byar, hemställer jag huruvida vi fortfarande skola behöfva anlita dessa kringvandrande schackrare, eller om icke vi i dess ställe snarare borde bemöda oss om att motarbeta dem och göra allt hvad vi kunna för att hindra dem i deras verksamhet. Jag förenar mig derföre med dem, som yrkat bifall till reservationen, till den kraft och verkan detta kan hafva.

Med Herr Danielson instämde Herrar *Holmgren, Mallmin, Pettersson* i Alfvestad, *Svenson* i Bossgården och *Nilsson* i Vrångbol.

Herr Johansson i Stockholm: Jag är för min del lika varm vän, som trots någon annan, af det fria utbytet och af den näringslagstiftning, vi hafva, men jag hyllar på samma gång den satsen att gåfvor och gengåfvor skola motsvara hvarandra; och som det är aldeles omöjligt för svensken och oförenligt med hans natur att i utlandet, om han der ville försöka att resa omkring för att afyttra sina varor, gå till väga på samma sätt som utlänningen gör, då han här i landet försäljer sina varor, och således reciprocitet i det afseendet icke kan ernås, så tror jag det vara skäl att något göres i det syfte, som motionärens förslag afser. Vid 1883 års riksdag anförde chefen för Finansdepartementet just i fråga om dessa utländska handelsresande att han i allo erkände svenskens skicklighet, när det gälde att producera en sak, men att svensken icke i de flesta fall kunde mäta sig

Om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864.
(Forts.)

med utländingen i skicklighet att afyttra densamma. Detta är nog sant och jag önskar för min del att svensken aldrig måtte förvärfva sig denna senare skicklighet och att våra handelslever aldrig måtte uppfostras i en sådan handelskonst, som dessa kringresande utländingar äro i besittning af.

Eftersom både i motionen och under diskussionen här har vidrörts åtskilligt om dessa utländingars sätt att gå till väga här i landet, så skall också jag be att få belysa saken med ett exempel. För omkring femton år sedan hitkommo från utlandet tvänne ynglingar om 12 à 14 år, medförande ett lager af hvarjehanda artiklar, som de i dess helhet hade förvarade i hvar sin liten låda, hvilken var fäst vid en rem buren om halsen. För hvar och en af de lockande artiklarne, af hvilka en och annan befans vara nyttig, men en del blott lek-saker, och hvilkas antal väl kunde uppgå till sammanlagdt omkring 150, begärde de 5 kronor. Vi, som icke äro vana att pruta så synnerligt mycket bjödo dock halfva priset, och finga hvad vi önskade; Men sedan man kommit underfund med att de slogo af så mycket som 100 procent af priset, så började man att bjuda ännu mindre för deras saker, och det gick slutligen derhän, att man fick dem för 25 öre stycket, oaktadt det alltjemt begärdes 5 kronor. Några år derefter hitkommo en hel skock sådana der, som hade ur att sälja. Sjelfva urverken voro naturligtvis aldeles odugliga, men boetterna af talmiguld glänste för ögat. Jag var en gång tillsammans med några bekanta på en restauration i Upsala. Vi sutto just vid frukostbordet — det var således vid en sådan tid på dagen, att det kan antagas att vi alla visste hvad vi gjorde — då en sådan der tysk urförsäljare trädde in i rummet. Han började med att begära från och med 100 till och med 50 kronor för sina ur, men inom en halftimma hade vi allesammans köpt hvar sitt sådant, somliga för 5, andra för 10 kronor stycket och allesammans hade vi blifvit lurade, ty när vi kommo till urmakaren med dem, så förklarade han verken aldeles odugliga. Vi skrinlade dem sedermera och när vi sågo på dem efter en månad eller så, så voro de både bruna och svarta.

På de senare åren hafva så kallade lärtftrskramhandlande rest omkring och såsom Hollandslärtftr sålt ett slags sämre bomullstyg impregneradt med klister af sådana kemiska beståndsdelar att man haft svårt att upptäcka bedrägeriet.

Utskottet säger att dessa småhandlande, som uppehålla sig någon liten tid än på den ena och än på den andra orten, dock taxeras på den ort, der de äro mantalsskrifna. Ja, detta är nog godt och väl, men jag tror att det hade varit bättre, om Utskottet angifvit huru man skall kunna få något af dem. Jag har under en lång följd af år varit medlem af Stockholms stads pröfnings- och taxeringskomité och endast i den församling, för hvilken jag har varit vald, finnas icke mindre än 23 sådana der köpmän, men ingen enda af dem har under dessa år betalt ett öre hvarken till staten eller kommunen. De hafva sitt varulager här och der undangömdt, bo sjelfva i ett kyffe hvar som helst och uppenbara sig icke oftare än då de behöfva fylla på sina lådor och påsar. Derefter gå de åter ut för att lyckliggöra lands-

orten. Numera låta vi stockholmare icke lura oss af dem; — det är landsortens sak. Jag undrar just huru det skulle gå för oss, om vi skulle försöka att i Tyskland och Danmark förtjena pengar på samma sätt som de tyska och danska handelsresandena göra hos oss. Jag har här ett bevis på att våra grannar icke just äro så ömsinta, när det gäller sådana försök från vår sida. Under rubrik: "*goda vänner och trogna grannar*" skrifver Malmö handels- och sjöfartstidning under den 17:de Februari detta år: "Att danskarne äro hvad man kallar "om sig" och ej låta något tillfälle gå undan att skaffa sig pekuniära fördelar, isynnerhet då det kan ske på svenskarnes bekostnad, är väl bekant. Ett nytt exempel gafs härpå en dag i förra veckan, då en herr Söder från Stockholm, stor aktieegare i och disponent för Söders guldlstaktiebolag derstädes, besökte Köpenhamn på återresa från Tyskland via Kiel, för att i den danska hufvudstaden söka knyta affärsförbindelser. Herr Söder hann, under första dagen han vistades i Köpenhamn, endast göra några små förfrågningar, men ej den ringaste affär gjordes. Detta hindrade dock ej att herr S. följande morgon, medan han ännu låg, uppvaktades å hotellet af tvenne detektiver, hvilka affordrade honom 280 kronor för det han ej haft pass eller för det han dritvit handel på dansk botten utan tillåtelse. Herr S., som ej önskade bråk med danska polisen, betalade helt beskedligt böterna samt vände Kongens by fortast möjligt ryggen. Det hela är emellertid betecknande för såväl danskt spionerisystem som dansk tolerans, och uppmanar till ett liknande tillmötesgående af svenskarne gent emot de danska profryttare och affärsmän, hvilka snart, mångtaliga som Egyptens gräshoppor öfversvämma det gamla Thule."

Om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864.
(Forts.)

Icke böra vi, mine herrar, rygga tillbaka för att vidtaga strängare åtgärder än hvad nu är händelsen blott och bart derföre, att vi till exempel tycka, att vilja vi hafva frihet för oss, så böra vi också bevilja den för andra, ty de ombud eller handelsresande, som vi skicka ut till främmande länder för att sälja vår skog, våra malmer, vår spanmål och alla våra andra reella produkter, äro att betrakta såsom de finaste gentlemän, och de utgöra dessutom blott ett fåtal i jemförelse med de handelsresande, som från utlandet komma till oss och hvilka icke hafva det ringaste af gentlemannens natur. Må utlandet beskatta våra handelsresande huru högt som helst, blott vi hafva ett sådant lagstadgande, att vi i vår tur kunna beskatta och utbekomma skatten af de utländska handelsresande, som komma hit. Härigenom skulle stor vinst beredas landet och den största vinsten blefve helt visst den, om vi så kunde höja och ställa beskattningen för dessa handelsresande, att de funne sin räkning vid att återvända redan vid gränsen.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herrar *Pettersson* i Tjärsta, *Sjöberg* i Bodaryd och *Andersson* i Lyckorna instämde i detta yttrande.

Herr *Andersson* i Nöbbelöf: Jag är visst ingen vän af dessa utländska handelsresande, men, mine herrar, skola vi göra något för att hindra deras framfart i vårt land, så låtom oss ärligt säga ifrån,

*Om ändring i
förorordningen
angående
utvidgad
näringsfrihet
den 18 Juni
1864.
(Forts.)*

hvad vi anse böra göras, och icke endast besluta en skrifvelse, som egentligen icke säger någonting. Låt om oss då hellre hindra dem vid gränsen!

Jag kan icke förstå, huru den föregående talaren kunde vara så liberal, när han var i Upsala, att han icke affordrade de handelsresande, han der råkade ut för, bevis att de hade rättighet att till salu utbjuda sina varor, och äfvenså förefaller det mig besynnerligt, att han icke skickat polisen på de pojkar, hvilka, enligt hvad han påstod, i Stockholm ströko omkring och idkade handel utan att betala ett enda öre i skatt hvarken till staten eller kommunen. Enligt nu gällande lag äro sådana handelsresande skyldige att lemna hela sitt lager i pant. Redan detta är ju en ganska sträng bestämmelse. Men vilja vi gå längre, så låtom oss ställa så till, att vi hindra alla utländska resande att komma öfver gränsen. Något annat lär icke kunna göras för att fullständigt stäfja det ofog, som i detta afseende bedrifves.

Herr J. V. Lindh: Som Kammaren har sig bekant, är den valkrets jag representerar belägen vid gränsen mot Finland. Der hafva vi en ganska stor erfarenhet af dessa kringvandrande handlande och mycken olägenhet af dem, hvarför jag är motionären på det högsta tacksam för hans väl motiverade motion, och skall äfven be att få bidraga med en liten upplysning i denna sak. Det händer icke så sällan, att en och annan rysk undersäte från Archangel flyttar in till Sverige och blifver svensk undersäte samt bosätter sig några mil från gränsen. Han samlar omkring sig 50 à 60, ja, ända till 100 unga pojkar, som han skickar med varor omkring på landsbygden 40 à 50 mil in på svenska området. Jag kan icke kalla dem judar, ty de äro gemenligen ryssar, men de bete sig i många hänseenden på sådant sätt, hvarom man har erfarenhet från det hållet, och mången skulle helt säkert vara tacksam om de blefvo befriade från en sådan erfarenhet. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Zimdahl: Ehuru jag redan instämt i en föregående talares anförande, skall jag dock be få nämna ett par ord.

Som herrarne veta, har jag tagit mig friheten att vid innevarande riksdag väcka motion om enahanda förhållanden, som föreliggande motion berör. Detta visar, att jag är lifligt öfvertygad om, att något bör göras uti ifrågavarande afseende, så mycket mera som jag sedan decennier kommit under fund med, att denna så kallade gårdfarihandeln är en af de svåraste samhällskraftor vi hafva. Man har icke utan skäl sagt, att det är svårt att lagstifta på ifrågavarande område. Såsom herrarne kanske erinra sig, har jag i min motion föreslagit, att de, som idka gårdfarihandel, skola hafva rättighet dertill af vederbörande kommunalstyrelse. Jag lemna nu derhän, huruvida detta förslag är klokt eller icke, men jag tror att det icke är så alldeles förkastligt. Jag skall emellertid nu inskränka mig till att på det lifligaste yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Börjesson: Jag skall endast be att få till protokollet antecknad, att jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Sjöberg i Stockholm: Lika med Lag-Utskottets Herr vice ordförande föreställer jag mig, att med den stämning, som nu är råddande i Kammaren, det kan vara temligen likgiltigt, om man försöker med några ord afkyla den värme, hvarmed några talare yttrat sig; men det tror jag mig kunna säga, utan att derigenom förnärma någon, att det synes mig alldeles uppenbart, att de hafva föga eller intet reda på den lagstiftning, som i detta hänseende är gällande. Den är nemligen icke alldeles så oväsentlig, som vissa herrar, exempelvis Herr Granlund, tyckas föreställa sig. Det förefaller mig, att den uppfattning, som i afseende derå är rådande i landet, och som får sitt uttryck i denna Kammare vid detta tillfälle, egentligen har sin grund i den omständigheten, att — hvad skall jag säga — den ohyra, som förekommer under namn af polska och ryska judar, otvifvelaktigt föröfvat och föröfvar mycket ofog. Men man må nu skrifva hvilken lag som helst — försöka icke vederbörande polismyndigheter att, när de hafva makten i sina händer, stäffa det ofog, lagen förbjuder, är det alldeles likgiltigt eller utan allt ändamål att hos regeringen begära hvilken som helst utredning af den förevarande frågan. Nu förhåller det sig helt enkelt så, att icke någon utländsk man eller qvinna eger att för idkande af handel eller annat näringsyrke nedsätta sig här i landet utan Kongl. Maj:ts särskilda tillstånd. Öfver hvarje dylik ansökan höras Öfverståthållarembetet eller vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvilka äro oförhindrade att dessutom höra kommunala myndigheten i den ort, hvarest den sökande önskar drifva handel eller utöfva något annat näringsyrke. Vidare skall en sådan person förete intyg om att han är myndig och eger god frejd samt ställa borgen eller annan säkerhet för betalning af utskylder till staten och kommunen under tre år. Herr Johanssons yttrande, att det i Stockholm skulle förekommit ett helt dussin eller flere sådane handelsidkare, hvilka icke kunnat betala sina utskylder, förefaller mig därför något besynnerligt. Dessa måste således hafva varit personer, som *oloffligen* uppehållit sig här, och följaktligen torde icke vederbörande hafva vidtagit de mått och steg, hvartill de varit berättigade för att förhindra detta tilltag. När vidare Kongl. förordningen den 20 Juni 1879, som innefattar tillägg till eller ändring i vissa delar af 1864 års författning, uttryckligen medgifver hvilken åklagare som helst att taga i beslag det gods, som oloffligen kringföres eller hålles till salu, till så stor del, som kan anses motsvara böterna, hvilka kunna uppgå ända till 500 kronor, så torde man finna att deri ligger eller borde åtminstone ligga ett korrektiv mot detta öfverklagade kringflackande af obehöriga personer. Äfven om man nu skulle genom någon författning *absolut förbjuda* sådant kringförande af varor, hvilket förbud några af herrarne tyckas anse såsom det enda lämpliga, hemställer jag hvad som blir vinsten af en sådan föreskrift, derest i strid mot densamma varor föras omkring i landet, och ordningsmakten icke stäffjar ett slikt missbruk?

Jag vågar sålunda, i likhet med Lag-Utskottets ärade vice ordförande och Herr Hans Andersson i Nöbbelöf, påstå, att den nuvarande författningen icke är sådan, att den medgifver dylikt oskick, som här

Om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864. (Forts.)

Om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864. (Forts.)

med rätta öfverklagats. Men jag upprepar det: man må skrifa hvilken författning som helst — om den icke åtlydes eller hålles vid makt af dem som vederbör, så är det fåfängt att försöka något sådant korrektiv som nu föreslagits.

Det förefaller mig alldeles gifvet, att den ifrågavarande reservationen blifver af Kammaren antagen; men dess innehåll hänger dock icke det ringaste ihop med motionen i ämnet, lika litet som det enligt mitt förmenande i detta fall tillkommit Lag-Utskottet att afgifva utlåtande. Det förvånar mig äfven, att motionen blifvit remitterad till Lag-Utskottet, ty den hade, såsom mig synes, bort behandlas af ett Tillfälligt Utskott. Men det må nu vara. Jag kan i alla fall icke finna, att reservationen, sådan den nu är affattad, bör utgöra föremål för Kammarens beslut; men är det så, att Herr vice Talmannen finner sig oförhindrad att derpå framställa proposition, må denna sak, liksom allt annat här i världen, hafva sin gång. Reservationen är ju också temligen oskyldig och kommer, såvidt jag förstår, icke att föranleda någon väsentlig åtgärd.

Jag skall emellertid icke framställa något särskildt yrkande.

Med Herr Sjöberg förenade sig Herrar *J. H. G. Fredholm, Gustafsson, Folke Andersson* och *O. Melin*.

Herr Granlund: Den föregående talaren har framhållit, att den nuvarande lagstiftningen, om den efterlefdes, fullständigt skulle hindra sådana missbruk, som nu äro i fråga. Men om denne talare på närmare håll sett de missbruk, hvilka under nu varande lagstiftning kunna begås, skulle han nog hysa en annan åsigt. Jag vill nämna ett exempel. En så kallad större judeköpman, jag tror han bodde i Kristianstad, der han erhållit köpmansrättighet, engagerade en mängd kringresande agenter af hans nation, hvilka medförde en mängd varor, som verkligen icke voro värda någonting, emedan det var gammalt förlegadt kram, inköpt i Tyskland troligen för en spottstyfver. En och annan af desse resande lyckliggjorde under en tid vår ort med sin närvaro, höll på flere ställen auktion, der hans varor såldes, och riktigt grundkuggade allmänheten — så att de nu lyckligtvis i den orten fått afsmak för dylika varor och agenter. Men huru skulle någon åklagare våga sig på dessa herrar, då de kunde visa, att de reste för en köpman, fast boende i stad och slunda voro oantastliga? Det bör väl således blifva en förändring i detta fall. Herr Johansson har nyss omtalat, huru det tillgår uti en annan del af desse agents verksamhet. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Ahlström: Jag skall icke motsätta mig det af så många här i Kammaren framställda yrkande om bifall till reservanternas förslag. Jag vill endast bedja Kammaren, innan ett dylikt beslut om skrifvelse till Kongl. Maj:t fattas, söka tänka sig de konsekvenser, som skulle följa, i händelse förslag till lag i sådan syftning, som här påyrkats, skulle af Kongl. Maj:t för Riksdagen framläggas. Man kan nemligen icke tänka sig, att lagstiftningen skall kunna förhindra det

onekligen ganska stora onda, som här öfverklagas, annorledes än på det sätt, att lagstiftningen helt och hållet förbjuder allt kringförande af varor till försäljning. Möjligen skulle det kunna stanna vid dylikt förbud för utländsk man, ehuru jag knappt tror det. Med iakttagande allenast af nu gällande lags bestämmelser och med det omsorgsfulla sätt, hvarpå utländsk mans ansökning att här i riket vistas och drifva näring af Kongl. Maj:t pröfvas, hvilken pröfning, så snart vederbörande myndigheter af någon den ringaste anledning funnit sig manade till afstyrkande af ansökningen, medför afslag å densamma, föreställer jag mig att den nuvarande lagstiftningen, om den blott efterlefves, lemnar tillräckligt skydd för att utländingen icke gör sig skyldig till olaga handel eller oredlighet dervid, och sedan utländing erhållit rättighet att här i riket drifva handel, bör väl skilnad i sådant afseende icke göras mellan honom och svensk man.

Jag har härmed endast velat påpeka, att följden enligt min tanke af en förändrad lagstiftning i afsedda syftet skulle föra oss så långt tillbaka från näringsfrihetens princip, att allt kringförande af varor till afsalu skulle varda förbjudet; och jag föreställer mig att icke alla i denna Kammare, som nu påyrka en dylik skrifvelse, skulle vara med om att antaga en lagstiftning i så tillbakagående riktning.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice Talmannen upptog till proposition de gjorda yrkandena, hvarefter Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, godkände den af Herr Ekenman m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter föredragning af *punkten 2*, innefattande Utskottets hemställan, att motionen ej heller hvad anginge dess senare del måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd, anförde

Herr Granlund: Jag medgifver att diskussionen öfver dessa båda punkter bort ske samtidigt. Men då jag vet, att Första Kammaren äfven i denna punkt beslutit en skrifvelse, ber jag att få göra det yrkande, att motionen i dess senare del äfven må anses besvarad genom Kammarens i första punkten fattade beslut, hvarå jag hemställer om proposition.

Med bifall till den af Herr Granlund sålunda gjorda framställning och efter af Herr vice Talmannen i sådant afseende gifven proposition, beslöt Kammaren, att den ifrågavarande motionen jemväl i dess senare del skulle anses besvarad genom Kammarens vid första punkten fattade beslut.

§ 5.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag *dets* till Riksdagens skrifvelse, N:o 28, till Konungen, angående ändring i sättet för utdelning af underhållsmedel till gratialister af krigsgemenskapen;

Om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864.
(Forts.)

dels ock till följande delar af Riksdagsbeslutet:

N:o 1, Ingressen;

N:o 2, Slutmeningen;

N:o 3, angående ansvarsfrihet för Fullmäktige i Riksbanken;

N:o 4, angående ansvarsfrihet för Fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 5, angående val af Fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret;

N:o 6, angående lag om ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift;

N:o 7, angående lag om ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömde;

N:o 8, angående lag om förändrad lydelse af §§ 19, 43 och 61 i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875;

N:o 9, angående lag om ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål;

N:o 10, angående lag om förändrad lydelse af kap. 22 § 21 strafflagen;

N:o 11, angående förordning om förändrad lydelse af § 53 i värnpligtslagen den 5 Juni 1885;

N:o 12, angående verkställt val af Justitieombudsman och hans suppleant;

N:o 13, angående afskaffande af åtskilliga löfteseder;

N:o 14, angående åtgärders vidtagande för anteckning i födelse- och husförhörböcker af ej döpta barn af föräldrar, tillhörande svenska kyrkan;

N:o 15, angående upphäfvande af förordningen om plikt och straff för dem som försumma beivrande af katekesförhör, den 4 December 1765;

N:o 16, om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 December 1868;

N:o 17, angående ändrad lydelse af § 23 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

N:o 18, angående lag om skyldighet för utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa borgen för kostnad och skada; och

N:o 19, angående lag om ändrad lydelse af § 4 i förordningen om nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, den 7 Maj 1880.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 6, i anledning af väckt motion om ändring i §§ 57, 60 och 89 Regeringsformen;

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel;

N:o 46, i anledning af väckt motion om tillägg till 22:dra punkten Kongl. kungörelsen den 10 November 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans domäner;

N:o 47, i anledning af väckt motion om förändring i 1 § af Kongl. förordningen den 11 September 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter torparen Johan Peter Nyberg från Amerika; och

N:o 49, i anledning af väckta förslag i fråga om egande- och dispositionsrätten till vissa under bruk och fabriker skatteköpta hemman;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 12 (i samligen N:o 25), rörande Herr A. P. Linds motion om tillägg till Kongl. kungörelsen den 26 April 1853 angående rätt för part att återfå till öfverrätt ingifna handlingar.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.